

OP Ryhmän osavuosisikatsaus
1.1.–31.3.2016

OP Ryhmän osavuositiedote 1.1.–31.3.2016: Hyvä tulos haastavissa olosuhteissa, merkittäviä #Suominousuun-avauksia

Liiketoiminnallisesti vahva alku uuteen vuoteen

- Tulos ennen veroja oli 284 miljoonaa euroa (320) eli historian toiseksi paras ensimmäisen vuosineljänneksen tulos.
- Peruskannattavuus säilyi vakaana. Tulosta pienensi lähinnä sijoitustuottojen supistuminen sekä markkina-arvostukset.
- Tuotot supistuivat 8 % ja kulut 6 % vuotta aiemmasta.
- CET1-vakavaraisuus pysyi ennallaan ja oli maaliskuun lopussa 19,5 % (19,5)
- Asuntoluotot kasvoivat vuodessa 4 %, yritysluotot 7 % ja talletukset 10 %.
- Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 88,6 (87,2). Maksutuotot kasvoivat 3 %.
- Varallisuudenhoidon hallinnoitavien varojen määrä oli samalla tasolla kuin vuosi sitten.
- Vuoden 2016 tuloksen arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2015.

Yhteisöllisessä roolissa useita merkittäviä #Suominousuun-avauksia

- #Suominousuun-hankeeseen kuuluvan Sijoita Suomeen –avauksen myötä suomalaiset pörssiyritykset saivat osuuspankkien asiakkaista noin 25 000 uutta omistajaa.
- OP Ryhmä julkisti 27.4 uuden, merkittävän lapsiperheille suunnatun #Suominousuun-avauksen.
- OP Ryhmä tarjoaa yhdessä Euroopan investointirahaston kanssa 150 miljoonaa euroa rahoitusta pk-yritysten innovaatioiden ja kasvun vauhdittamiseen
- Pääkaupunkiseutu sai uuden osuuspankin 20 vuoden tauon jälkeen. Uudella OP Helsingillä on jo yli 150 000 omistaja-asiakasta.
- Uusia asiakasbonuksia kertyi 50 miljoonaa euroa eli 4 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

OP Ryhmän avainlukuja

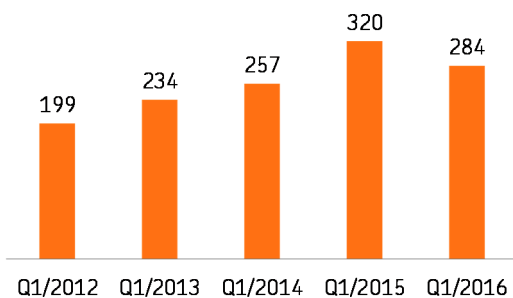
	1–3/2016	1–3/2015	Muutos, %	1–12/2015
Tulos ennen veroja, milj. €	284	320	-11,3	1 101
Pankkitoiminta	151	192	-21,1	642
Vahinkovakuutus	59	66	-11,3	259
Varallisuudenhoito	75	93	-19,4	213
Kertyneet uudet asiakasbonukset	50	48	4,3	197
	31.3.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Ydinvakavaraisuus CET1, %	19,5	16,7	2,8*	19,5
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), % **	160	138	22*	191
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauksista, %	0,05	0,12	-0,1*	0,10
Pankki- ja vakuutuslaitosten yhteiset asiakkaat (1 000)	1 668	1 604	4,0	1 656

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2015 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty lukua vuoden 2015 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

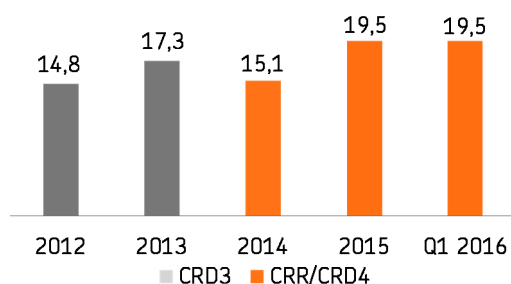
* suhdeluvun muutos

** Rava-suhdeluku on laskettu Solvenssi II -siirtymäsäännöillä ja vertailutiedot on muutettu

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), Core Tier 1 ennen siirtymäsääntöjä, %

Pääjohtaja Reijo Karhisen kommentit

OP Ryhmän alkuvuosi oli kaksijakoinen: asiakasliiketoiminnan kannattavuus kehittyi edelleen hyvin, mutta rahoitusmarkkinoiden epävakaus heikensi sijoitustoiminnan myyntivoittoja. Myyntivoittojen pienentyminen selittää olennaisilta osin muiden tuottojen laskun ja sen myötä tuloksemme lievän notkahduksen. Positiivista alkuvuoden tuloskehityksessä oli korkokatteen kasvu, kulujen selvä pieneneminen ja luottotappioiden vähäinen määrä.

Meillä on vahva tahto saada Suomen talous uudelle nousu-uralle, mikä näkyi alkuvuonna uusina konkreettisina tekoinamme. Luottokantamme kasvuluvut ovat edelleen kovia ja talouskasvua tukevia, erityisesti juuri yritysrahoituksessa. #Suominousuun-hankkeemme etenivät tavoitteiden mukaisesti. Onnistuimme erinomaisin tuloksin kannustamaan asiakkaitamme sijoittamaan suomalaiseen omistajuuteen. Yhdessä Euroopan investointipankin kanssa lanseerasimme ensimmäisenä Suomessa uuden rahoitusratkaisun innovatiivisille ja kasvua hakeville yrityksille. Alkuinnostuksen perusteella odotan tästä uutta menestystarinaa. Seuraavan #Suominousuun-hankkeen kohdistamme syntyville lapsille ja heidän perheilleen.

Terve taloutemme mahdollistaa edellä kuvatun yhteisöllisen roolimme toteutuksen. Sen lisäksi tukeudumme vahvaan arvopohjaamme, perustehtäväämme ja asiakaslupauksemme. Olemme asiakkaitamme varten. Sidosryhmämme, ei vähiten asiakkaamme, odottavat meiltä muun ohessa arvojemme mukaista toimintaa ja läpinäkyvyyttä sekä avoimuutta viestinnässämme. Trendinä tämä vaade on selvästi vahvistuva. Se haastaa myös meitä.

Olemme talven aikana omassa strategiatyössämme kartoittaneet vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia. Nämä vaihtoehdot tulevat luomaan pohjaa OP Ryhmän kesäkuussa hyväksyttävälle uudelle strategialle. Digitaalisessa maailmassa muutosvauhti kiihtyy ja vain uudistumishaluiset toimijat voivat menestyä ja luoda lisäarvoa toimintaympäristölleen sekä asiakkailleen. Tarvitsemme rohkeita ja tulevaisuuden kautta perusteltuja strategisia linjauksia.

Vuosikausia jatkunut yhteiskuntamme erittäin hidas uudistuminen tai jopa uudistamattomuus tukahduttaa uusien suomalaisten menestystarinoiden rakentamista. Oleellisesti enemmän uudistumiseen kannustava ilmapiiri tuottaisi pidemmällä aikavälillä uusien menestystarinoiden lisäksi vauraamman, hyvinvointia enemmän tukevan ja vakaamman yhteiskunnan. Monien todella merkittävien vahvuksiensa ansiosta Suomella olisi kaikki edellytykset olla kokoansa suurempi globaali menestyjä.

OP Ryhmän osavuosisikatsaus 1.1.–31.3.2016

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	4
Ryhmän tulos ja tase	5
Keskeiset tapahtumat tammi–maaliskuussa	6
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	7
Vastuullisuus	8
Asiakkuudet ja asiakasedut	8
Monikanavaiset palvelut	8
Vakavaraisuus	9
Riskiasema	10
Luottoluokitukset	12
Loppuvuoden näkymät	12
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat	12
Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin	13
Pankkitoiminta	14
Vahinkovakuutus	16
Varallisuudenhoito	18
Muu toiminta	20
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset	20
Henkilöstö ja palkitseminen	21
OP Osuuskunnan hallinto	21
Investoinnit ja palvelukehittäminen	21

OP Ryhmän tuloslaskelma
OP Ryhmän laaja tuloslaskelma
OP Ryhmän tase
OP Ryhmän oman pääoman muutoslaskelma
OP Ryhmän rahavirtalaskelma
OP Ryhmän segmenttiraportointi

Liitetaulukot:

Liite 1. Laatimisperiaatteet
Liite 2. OP Ryhmän tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3. Korkokate
Liite 4. Saamisten arvonalentumiset
Liite 5. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
Liite 6. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot
Liite 7. Palkkiotuotot ja -kulut, netto
Liite 8. Kaupankäynnin nettotuotot
Liite 9. Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 10. Liiketoiminnan muut tuotot
Liite 11. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 12. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 13. Johdannaispaimukset
Liite 14. Rahoitusvarat- ja velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 16. Vahinkovakuutustoiminnan varat
Liite 17. Henkivakuutustoiminnan varat
Liite 18. Vahinkovakuutustoiminnan velat
Liite 19. Henkivakuutustoiminnan velat
Liite 20. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 21. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 22. Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 23. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 24. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus
Liite 25. Annetut vakuudet
Liite 26. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 27. Lähipiiriliiketoimet

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jatkui verkkaisena vuoden alussa ja luottamus talouden näkymiin ontui. Rahoitusmarkkinoilla epävarmuus sävytti tunnelmia ja osakekurssit sekä raaka-aineiden hinnat laskivat.

Euroopan keskuspankki (EKP) päätti maaliskuussa uusista elvytystoimista talous- ja inflaationäkymien vaimentumisen vuoksi. Ohjaukorko laskettiin noltaan ja talletuskorko -0,4 prosenttiin. Arvopaperien osto-ohjelman kokoa kasvatettiin. Jatkossa voidaan ostaa myös yritysten investointiluokan joukkolainoja. Kesäkuussa käynnistetään uudet pitkäaikaiset rahoitusoperaatiot. Euribor-korot laskivat kaikilta osin negatiivisiksi.

Suomen talous kääntyi pieneen kasvuun viime vuonna. Kuluva vuoden alussa vähäinen kasvu jatkui kotimarkkinoiden vedolla. Sekä kuluttajien ja teollisuuden luottamus koheni hieman.

Rakentamisen myönteinen kehitys jatkui alkuvuonna. Tammikuussa rakennusaloitukset kasvoivat. Kyselytietojen mukaan teollisuuden kiinteät investoinnit lisääntyvät kuluvana vuonna. Asuntomarkkinat piristyivät hieman vuoden alussa.

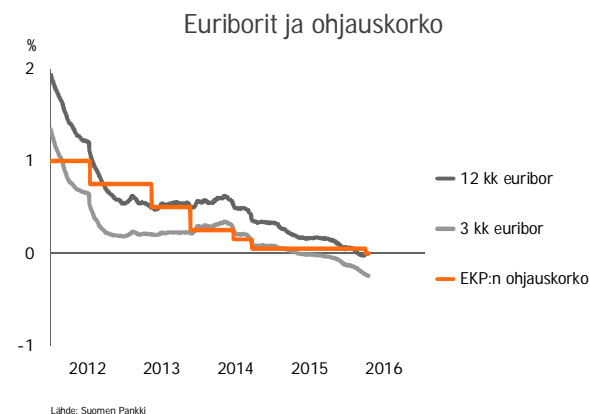
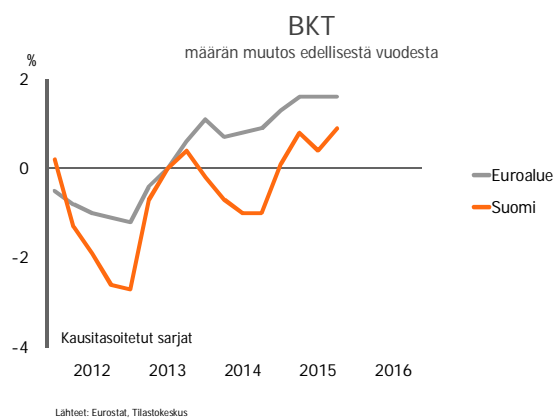
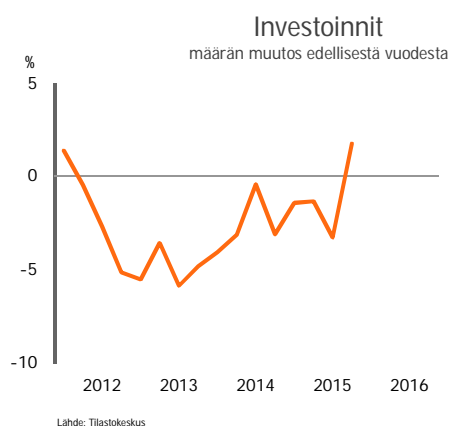
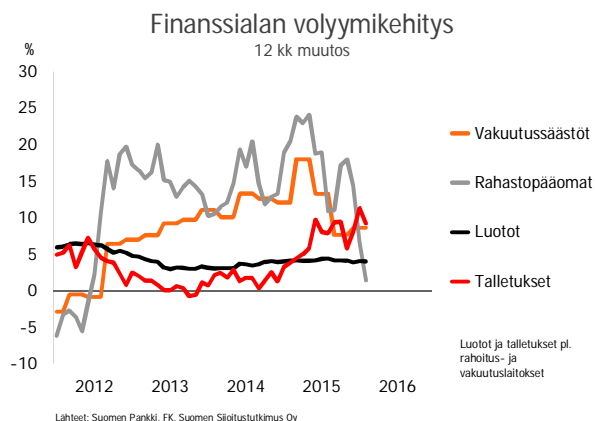
Maailmantalous kasvaa edelleen verkkaisesti ja näkymät ovat riskien sävyttämät. Euroalueen talous jatkaa suunnilleen viime vuoden kasvuvauhdissa. Euribor-korot säilyvät negatiivisina. Suomen taloudessa on merkkejä hienoisesta elpymisestä, mutta näkymät ovat edelleen hauraat.

Kotitalousluotot kasvoivat alkuvuonna samaa noin 3 prosentin tahtia kuin viime vuoden lopussa. Asuntolainakannan kasvu pysyi noin 2,5 prosentissa. Markkinakorkojen laskun vuoksi uusien nostettujen asuntoluottojen keskiporko laski ensimmäisen vuosineljänneksen aikana noin 1,2 prosenttiin. Yritysluotot kasvoivat edelleen noin 6 prosenttia edellisestä vuodesta. Kyselytutkimuksen mukaan yritysten luotonottohalukkuus on piristymässä.

Talletuskannan vuosikasvu voimistui lähes 10 prosenttiin. Ripeän kehityksen taustalla on julkisyhteisö- ja yritystalletusten poikkeuksellisen voimakas kasvu. Kotitaloustalletusten kasvu jatkui vaimeana noin yhdessä prosentissa.

Kotimaisten rahastosäästöjen arvo laski ensimmäisen vuosineljänneksen aikana 1,7 prosenttia. Suurin osa laskusta johtui rahastojen arvon muutoksesta ja noin viidennes lunastuksista. Henkivakuutustoiminnan maksutulo pieneni ensimmäisen vuosineljänneksen aikana 41,8 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Vahinkovakuutuksen maksutulon kasvu hidastui alkuvuonna. Korvauksia maksettiin 5,0 prosenttia vertailukautta enemmän. Yleinen heikko taloustilanne heijastuu erityisesti yritysasiakkailta saatavaan maksutuloon.

Ryhmän tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €	1–3/2016	1–3/2015	Muutos, %	10– 12/2015	Muutos, %	1–12/2015
Pankkitoiminta	151	192	-21,1	112	34,8	642
Vahinkovakuutus	59	66	-11,3	41	45,1	259
Varallisuudenhoito	75	93	-19,4	45	64,1	213
Tulos ennen veroja	284	320	-11,3	175	62,0	1 101
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	72	159	-55,0	10		-219
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	355	479	-25,8	185	91,5	883
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % *)	21,1	17,1	3,9*			21,5
Taloudellisen pääomavaateen tuotto käyvin arvoin, % *)	15,8	22,4	-6,6*			17,7
Tuotot						
Korkokate	267	256	4,6	259	3,3	1 026
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	142	169	-16,0	142	-0,4	639
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	91	104	-12,2	68	33,5	278
Palkkiotuotot, netto	183	199	-8,3	161	13,9	704
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	24	42	-44,0	24	-2,1	193
Liiketoiminnan muut tuotot	12	15	-19,4	15	-19,5	54
Muut tuotot yhteensä	452	530	-14,7	411	10,0	1 868
Tuotot yhteensä	719	785	-8,4	669	7,4	2 894
Kulut						
Henkilöstökulut	201	214	-6,4	208	-3,4	781
Muut hallintokulut	106	102	4,2	126	-16,2	420
Liiketoiminnan muut kulut	70	82	-15,2	81	-13,5	319
Kulut yhteensä	377	399	-5,5	415	-9,3	1 520
Arvonalentumiset saamisista	11	21	-50,3	31	-65,6	78
Kertyneet uudet asiakasbonukset	50	48	4,3	50	0,4	197

*) 12 kk liukuva, muutos suhdeluvun muutoksena

Taseen avainlukuja, milj. €	31.3.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Saamiset asiakkailta	75 825	71 357	6,3	75 192
Henkivakuutustoiminnan varat	13 533	12 502	8,2	13 858
Vahinkovakuutustoiminnan varat	4 302	4 129	4,2	4 067
Velat asiakkaille	58 436	51 429	13,6	58 220
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	26 703	26 054	2,5	27 706
Oma pääoma	9 381	7 711	21,6	9 324
Tase yhteensä	124 296	116 389	6,8	125 145

Tammi–maaliskuu

OP Ryhmän ensimmäisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 284 miljoonaa euroa (320) eli historian toiseksi suurin ensimmäisen vuosineljänneksen tulos. Vertailukaudella ryhmä teki historiansa suurimman yhden vuosineljänneksen tuloksen.

Korkokate kasvoi 4,6 prosenttia 267 miljoonaan euroon. Muut tuotot sen sijaan supistuivat 14,7 prosenttia 452 miljoonaan euroon. Tuottojen laskuun vaikuttivat eniten sijoitustoiminnan tuottojen lasku sekä epävakaassa markkinatilanteessa laskeneet markkina-arvostukset.

Vahinko- ja henkivakuutuksen nettotuotot jäivät vertailukaudesta sijoitustoiminnan nettotuottojen supistumisen johdosta. Nettopalkkiotuottoja laski arvopapereiden välityspalkkioiden vähentyminen #Suominousuun-hankkeeseen kuuluvan Sijoita Suomeen -avauksen myötä, omaisuudenhoidon ja vakuustustoiminnan palkkioiden lasku sekä palkkiokulujen kasvu. Kaupankäynnin nettotuottoja supisti arvopaperikaupan nettotulos ja kasvatti valuuttatoiminnan nettotuotot. Osakkeiden myyntituloksen lasku, osinkotuottojen vähentyminen ja kiinteistöjen arvonalentumiset supistivat sijoitustoiminnan nettotuottoja.

Ryhmän kulut laskivat 5,5 prosenttia ja olivat 22 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudella. Henkilöstökuluja supisti palkkojen ja palkkioiden vähentyminen 9 miljoonaa euroa. Vertailukaudella tehtiin keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyihin liittyen henkilöstökuluihin 9 miljoonan euron kertaluonteinen kuluvaraus. ICT-kulut kasvoivat 5,5 prosenttia ja olivat 3 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 30 miljoonaa euroa (23), joista 11 miljoonaa euroa (21) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Nettomääräiset arvonalentumiset luotoista ja muista saamisista olivat matalalla 0,05 prosentin tasolla (0,12) luotto- ja takauskannasta.

Ryhmän katsauskauden tuloverot ennen laskennallisten verojen muutosta olivat 51 miljoonaa euroa (72). Efektiiivinen verokanta oli 19,1 prosenttia (19,6).

Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 355 miljoonaa euroa (479). OP Ryhmän käyvän arvon rahasto ennen veroja oli katsauskauden lopussa 353 miljoonaa euroa (302).

Katsauskauden lopussa oma pääoma oli 9,4 miljardia euroa (9,3). Omaa pääomaa kasvatti ryhmän tulos. Katsauskauden lopussa omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 2,5 miljardia euroa (2,5), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,2 miljardia euroa.

OP Ryhmän taloudelliset tavoitteet

Katsauskauden lopussa OP Ryhmä saavutti kaikki keskeiset taloudelliset tavoitteensa pankkitoiminnan tuottojen ja kulujen kasvueroa lukuunottamatta.

OP Ryhmän taloudelliset tavoitteet	31.3.2016	31.3.2015	Tavoite
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus, %	160	138*	160 %
CET1-vakavaraisuus, %	19,5	16,7	18 %
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	21,1	17,1	20 %
Tuottojen ja kulujen kasvuero ryhmätaso, %-yks. (3 vuoden aikana)	18,0	19,6	> 0
Tuottojen ja kulujen kasvuero pankkitoiminta, %-yks. (12 kk liukuva)	-1,2	8,4	> 0
Tuottojen ja kulujen kasvuero varallisuudenhoito, %-yks. (12 kk liukuva)	2,9	26,0	> 0
Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	88,6	87,2	< 92 %

* Vertailutieto muutettu Solvenssi II mukaiseksi

Keskeiset tapahtumat tammi–maaliskuussa

OP 2016 -strategia

Joulukuussa 2015 aloitettua strategian uudistustyötä on jatkettu. Keskusyhteisön hallintoneuvosto hyväksyy strategian lopullisesti kesäkuussa.

Visa Inc:n ostotarjous Visa Europe Ltd:n ostosta

OP Osuuskunnan johtokunta hyväksyi tammikuussa osaltaan Visa Inc:in marraskuussa 2015 tekemän ostotarjouksen Visa Europe Ltd:n ostosta. Kaupan odotetaan varmistuvan vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla, mutta se on ehdollinen viranomaisten suostumuksille. Toteutuessaan kauppa tuo OP Ryhmälle alustavien ja vahvistamattomien laskelmien mukaan vuonna 2016 noin 70 miljoonan euron kertaluonteiset tuotot.

Suomi-yhtiön yksilöllisen eläkevakuutuskannan luovuttaminen

OP Ryhmä ja Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi sopivat 17.3.2016 Suomi-yhtiön yksilöllisen eläkevakuutuskannan luovuttamisesta OP Henkivakuutus Oy:lle. Kannanluovutuksen suunniteltu ajankohta on 31.12.2016. Luovutus edellyttää Finanssivalvonnan suostumuksen. Yhtiöiden yhtiökokoukset ovat hyväksyneet luovutuksen 26.4.2016 ja kilpailuviranomainen on antanut suostumuksen kannanluovutukselle. Suomi-yhtiön yksilöllinen eläkevakuutuskanta muodostuu vajaasta 38 000 vakuutus sopimuksesta ja vakuutuskannan koko on noin 3,2 miljardia euroa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityspyyntö

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta 2015 saatuun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-aseman

vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelun. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

OP Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen, osaavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. Ryhmän arvoja ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen. OP Ryhmän perustehtävänä on luoda vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävä taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkaille ja toimintaympäristölle.

Osuustoiminnallisena yrityksenä OP Ryhmän toimintaa ohjaa kaksoisrooli. Liiketoiminnallisessa roolissa Ryhmä tarjoaa asiakkaille kilpailukykyisiä tuotteita ja palveluita sekä huolehtii toimintansa kannattavuudesta. Toisaalta yhteisöllisessä roolissa tehtävämme on edistää asiakkaidemme hyvinvointia ja turvallisuutta myös laajemmin ja pitkäjänteisemmin toimintaympäristössämme. Ryhmän menestystä mitataan molemmissa rooleissa onnistumisella.

Tammiki-kuu

Alkanut vuosi on toinen kokonainen toimintavuosi sen jälkeen kun OP teki paluunsa juurilleen kokonaan asiakkaidensa omistamaksi finanssiryhmäksi. Paluu osuustoiminnalliselle pohjalle on merkinnyt myös ryhmän toimintaperiaatteiden kirkastumista. Täysin asiakasomisteisen OP Ryhmän rakentamista on jatkettu katsauskaudella mm. muuttamalla aiemmin osakeyhtiöpohjainen OP Helsinki (ent. Helsingin OP Pankki Oy) osuuspankiksi. Tammikuussa alkaneen omistaja-asiakasannin myötä OP Helsinki on saanut osavuositiedot julkaisupäivään mennessä jo yli 150 000 uutta omistaja-asiakasta.

Katsauskaudella OP Ryhmä jatkoi aiemmin päätettyä #Suominousuun-avauksia. Joulukuussa julkistetulla Sijoita Suomeen -avauksella haluttiin kiinnittää huomiota kotimaiseen omistukseen ja rohkaista suomalaisia sijoittamisen pariin. Avauksessa OP Ryhmä poisti kaupankäyntikulut Nasdaq Helsinkiin listatuilta kotimaisilta osakkeilta ja tarjosi samalla osaketutkimustiedon maksutta aikavälillä 7.12.2015–31.3.2016. Ryhmä poisti myös pysyvästi merkintäpalkkiot OPn Suomeen sijoittavista rahastoista. Avaus lisäsi kaupankäyntiaktiiviteettia sekä sijoituksia suomalaisiin pörssiyrityksiin. Sijoita Suomeen -avauksen myötä suomalaiset pörssiyritykset saivat osuuspankkien asiakkaista noin 25 000 uutta omistajaa. Myös kiinnostus OPn osaketutkimusta kohtaan kasvoi merkittävästi.

Jatkona avaukselle OPn sähköisen osakekaupankäynnin hintoja laskettiin 1.4.2016 alkaen. Lisäksi, jatkossa OP tarjoaa Suomen laajimman osaketutkimuksen kaikille osakesijoitusasiakkailleen osana palvelukokonaisuuksia.

Maaliskuussa OP Ryhmä allekirjoitti Euroopan investointirahaston (EIR) kanssa sopimuksen 150 miljoonan euron rahoituksesta pk-yritysten innovaatioiden ja kasvun vauhdittamiseen. Sopimuksen puitteissa OP voi myöntää innovatiivisille pk-yrityksille uusia

luottoja, joihin EIR antaa 50 prosentin riskinjakotakuksen. Rahoittamalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla on kasvupotentiaalia, OP Ryhmä on mukana tukemassa tulevaisuuden talouskasvua ja työllisyyttä.

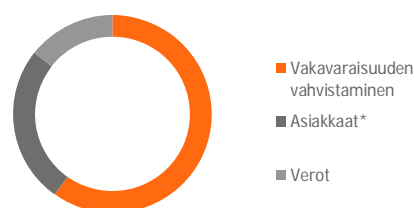
Huhtikuun lopussa OP Ryhmä julkisti uuden, lapsiperheille suunnatun #Suominousuun-avauksen. Avauksessa tarjotaan syntymättömän lapsen terveys- ja toimeentulovakuutus vuodeksi maksutta. Lisäksi, laina-asiansa sopimuksen mukaisesti hoitaneille perheille, joille syntyy lapsi vuoden 2017 loppuun mennessä, tarjotaan mahdollisuus enintään 12 kuukauden mittaiseen asuntoluottojen lyhennysvapaaaseen ilman toimitusmaksuja. Alle vuoden ikäisten lasten vanhemmille tarjotaan vuoden 2017 loppuun saakka vuodeksi NewLife-henkivakuutus veloituksetta.

Sijoita Suomeen -avaus, 150 miljoonan euron rahoitussopimus ja lapsiperheille suunnattu avaus ovat osa #Suominousuun-hanketta, jonka tavoitteena on tuoda lisää liikkumavaraa ja taloudellisesta toimeliaisuutta laajaan asiakaskuntaamme ja koko Suomeen. Aiemmin julkistettuihin #Suominousuun-avauksiin lukeutuvat muun muassa vuoden 2015 keväällä asuntolaina-asiakkaille tarjottu lyhennysvapaa sekä pk-yrityksille suunnattu yhden rahoitusprosessin malli.

Tuloksen käyttö

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille, vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämisenä ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän katsauskauden tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = asiakasbonukset, vakuutuslennukset ja korot omistaja-asiakkaiden sijoituksille

OPn perustehtävän menestyksellä toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat viranomaisvaatimukset. Liiketoiminnan tuloksesta merkittävä osa käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Se vaatii ryhmältä tehokkuutta ja tuloksenteokkyä myös jatkossa.

Suuri osa tuloksesta palautuu myös omistaja-asiakkaille. Osuustoiminnallisen yrityksen peruseriaatteen mukaisesti hyöty jaetaan sen mukaan, kuinka paljon kukin jäsen osuuskunnan palveluita käyttää. OP palkitsee asiakkaitaan vahinkovakuutuseduilla ja OP-bonuksilla, joita kertyy asiakkaalle

asioinnin keskittämisen suhteessa miltei kaikesta asioinnista. Omistaja-asiakkailta on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksestaan maksamalla veroilla OP on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Kaikki 177 itsenäistä osuuspankkia maksavat yhteisöveronsa paikallisesti toimialueelle. Maksamalla verot Suomeen olemme edistämässä koko Suomen menestystä.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP Ryhmä on sitoutunut noudattamaan Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. Lisäksi OP on noudattanut vuodesta 2009 lähtien YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. Ryhmä kehittää jatkuvasti omia vastuullisen sijoittamisen toimintatapojaan pyrkien samalla edistämään koko sijoitusalan kehittymistä entistä vastuullisempaan suuntaan.

Helmikuussa julkaistiin OP Ryhmän vastuullisuusraportti. Vastuullisuusraportti varmennettiin ensimmäistä kertaa ja varmentajana toimi tilintarkastusyhteisö KPMG. Vastuullisuusraportti integroitiin jo toisena vuotena peräkkäin ryhmän vuosiraportointiin.

Asiakkuudet ja asiakasedut

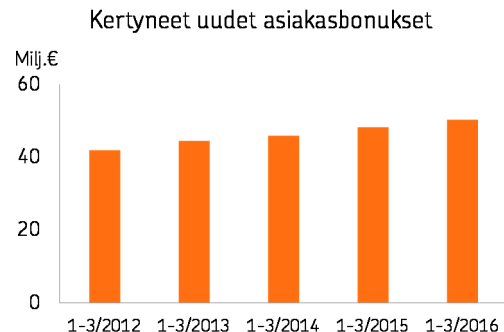
OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi-maaliskuussa 16 000:lla yli 1,5 miljoonaan. Uusi osuuspankki, OP Helsinki, syntyi 1.4.2016. Uudistuneen pankin myötä pääkaupunkiseutu sai oman osuuspankin 20 vuoden tauon jälkeen. OP Helsingin jäseneksi on liittynyt osavuositiedotuksen julkaisupäivään mennessä jo yli 150 000 uutta omistaja-asiakasta.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto-, jäsen- ja lisäosuuksiin olivat maaliskuun lopussa yhteensä 2,7 miljardia euroa (2,8).

OP Ryhmän asiakasmäärä (ilman ryhmään vuonna 2015 siirtyneiden POP Pankkien asiakkaita) Suomessa oli maaliskuun lopussa 4 278 000. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 845 000 ja yritysasiakkaiden määrä 433 000. Pankki- ja vahinkovakuutus toiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi alkuvuonna 12 000:lla 1 668 000:een. Ryhmään siirtyneillä POP Pankeilla on lähes 90 000 asiakasta.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. Asioinnin keskittämisestä OP-bonusasiakkaille tammi-maaliskuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 50 miljoonaa euroa (48). Bonuksia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 28 miljoonaa euroa (26) ja vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 25 miljoonaa euroa (25). OP-bonuksia käytettiin 528 000 vakuutuslaskuun (500 000), joista 68 000 laskua (63 500) maksettiin kokonaan

bonuksilla. Vuoden 2015 lopussa bonusten kertymistä uudistettiin poistamalla 5 000 euron asiointiraja. Muutoksen ansiosta aikaisempaa useampi omistaja-asiakas hyötyi bonuksista.

Vahinkovakuutuksen etuasiakastalouksille annettiin katsauskaudella 20 miljoonaa euroa (18) keskittämislennuksia.

Katsauskaudella kertyneen Tuotto- ja lisäosuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 20 miljoonaa euroa (15). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2016 on 3,25 prosenttia ja se lasketaan sijoitusten tekopäivästä lähtien.

OP seuraa jatkuvasti, kuinka suuri osa asiakkaista olisi valmis suosittelemaan finanssiryhmää palveluntarjoajana. Suositteleva mitataan Net Promoter Score –mittarilla (NPS). Asiakkaiden suosituksia kysytään OP:n henkilöasiakkailta, yritysasiakkailta sekä vakuutus- ja korvauspalvelun asiakkailta. Asiakaskohtaisia mitataan niin, että heti palvelutapahtuman jälkeen asiakas saa kyselyn joko sähköpostitse tai tekstiviestillä. Asiakas voi myös vastata kyselyyn konttorissa iPadilla.

Ryhmän tavoitteena on nostaa NPS-luvut kautta linjan 60 pisteeseen vuoden 2016 aikana.

NPS	Henkilöasiakkaat			Yritysasiakkaat		
	Q1/2016	2015	2014	Q1/2016	2015	2014
Pankkitoiminta	64	50	40	60	40	25
Vahinkovakuutus	32	32	29	29	27	19
Säästäminen ja sijoittaminen	45	43	36	-	-	-

Omasairaalan toiminnassa palautetta kerätään potilaskäyntien yhteydessä. Omasairaalan NPS-luku ensimmäisen kvartaalin osalta oli 95 (v. 2015: 95 ja v. 2014: 94).

Monikanavaiset palvelut

Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu konttori-, verkko-, puhelin- ja mobiilipalveluista. Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti. Ryhmän tavoitteena on tarjota toimialan paras monikanavainen asiakaskokemus luomalla jatkuvia ja merkityksellisiä kohtauksia kaikissa kanavissa.

OP-mobiiliin käyntien määrä ohitti ensimmäisen kerran op.fi:n käyntien määrän maaliskuussa noin 200 000 käynnillä. Asiointikertoja kertyi maaliskuun aikana molemmissa palveluissa

yli 10 miljoonaa. Vuonna 2012 julkaistu OP-mobiili on nyt asiakkaidemme keskuudessa päivittäisasiainnin pääkanava. Pivo-mobiilisovelluksessa käyntien määrä oli maaliskuussa noin 1,5 miljoonaa.

Mobiilipalvelut olivat katsauskaudella kehittämisen keskiössä. OP-mobiiliin uudessa versiossa on nyt mahdollista tarkastella myös lainojen tietoja ja tehdä ylimääräisiä lainalyhennyksiä. Lisäksi, vahinkoilmoittaminen laajeni uudessa versiossa edelleen ja kauppa voi käydä myös Tukholman ja Kööpenhaminan pörsien osakkeilla. Huhtikuun alussa lähimaksaminen puhelimitse tuli mahdolliseksi, kun OP lanseerasi Pivon lähimaksuomaisuuden. OP oli Suomessa ensimmäinen pankki, joka toi lähimaksamisen mobiiliin ja Euroopassakin ensimmäisten pankkien joukossa.

Verkko- ja mobiilipalveluiden kasvusta huolimatta ryhmällä on edelleen maan kattavin konttoriverkosto, johon kuuluu noin 450 toimipaikkaa ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuusverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

Ryhmä on myös laajasti läsnä yleisimmissä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä yli 200 000 seuraajaa. Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuspankeilla on omat Facebook-sivut, joilla ne jakavat paikalliselle asiakaskunnalle suunnattuja julkaisuja. Katsauskauden aikana OP Ryhmän Facebook-seuraajien määrä saavutti 100 000. Asiakkaat ja muut sidosryhmät tavoitetaan myös OPn blogi- ja sisältöalusta taloudessa.fi:ssä, joka uudistui vuoden alussa. Uudistuksen jälkeen sivustolla on vierailut keskimäärin 100 000 kävijää kuukaudessa.

Ryhmä avaa toisen yksityissairaalan Tampereella elokuussa 2016. Sairaalan perustaminen on osa vuoden 2014 lopussa hyväksyttyä terveyden ja hyvinvoinnin kehitysohjelmaa, jossa linjattiin ryhmän sairaalatoiminnan maantieteellisestä laajentamisesta sekä laajentumisesta ortopediasta muille erikoisaloille. Vuoden 2017 aikana avataan uudet sairaalat myös Kuopioon ja Ouluun.

Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

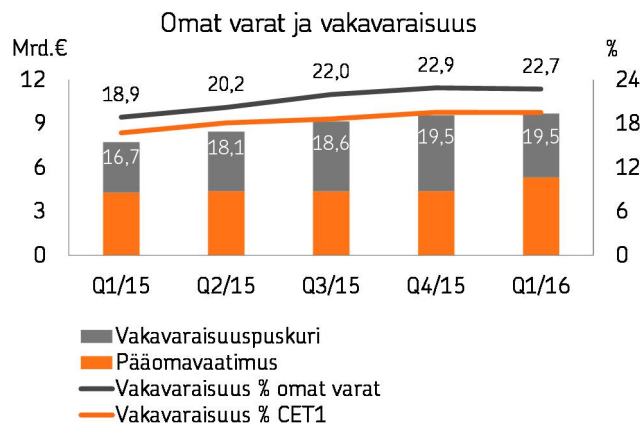
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät katsauskauden lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 3,6 miljardilla eurolla (4,7). Puskuria laski luottolaitosvakavaraisuudessa vuoden alusta käyttöön otettu muun rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävän luottolaitoksen (O-SII) 2 prosentin lisäpääomavaatimus sekä vakuutusliiketoiminnan arvostuserojen lasku. Vuoden alusta vakuutussektorin vakavaraisuus on laskettu Solvenssi II mukaisesti ja luvut esitetty siirtymäsäännöt huomioiden. Myös vertailutiedot on esitetty uuden sääntelyn mukaisina. O-SII-lisäpääomavaatimus nosti luottolaitosvakavaraisuuden pääomavaatimuksen 10,5 prosentista 12,5 prosenttiin riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 160 prosenttia (191). O-SII-lisäpääomavaatimus alensi suhdelukua

22 prosenttiyksikköä. Lisäpääomavaatimusten ja Solvenssi II:n seurauksena Rava-vakavaraisuus ei enää kuvaa Rava-ryhmittymän pääomien minimitasoa, vaan tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisveloitteita.

Luottolaitosvakavaraisuus

Ryhmän CET1-ydinvakavaraisuus oli katsauskauden lopussa 19,5 prosenttia (19,5). Ydinpääomien lisäys kattoi luottokannan kasvusta seuranneen kokonaisriskin kasvun. Etuusperusteisten eläkejärjestelyiden (IAS 19) alentuneista markkinakoroista johtuvat laskennalliset tappiot laskivat katsauskaudella ryhmän ydinvakavaraisuutta noin 0,3 prosenttiyksikköä.

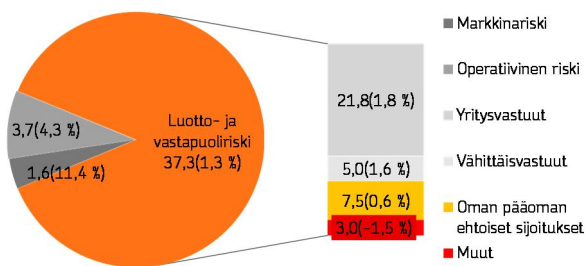
OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteeseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus ja 2 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus nostavat käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 12,5 prosenttiin ja ydinvakavaraisuussuhteelle 9 prosenttiin.

Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 8,3 miljardia euroa (8,2). Ydinpääomaa kasvattivat pankkitoiminnan tulos sekä osingot ryhmän vakuutusyhteisöiltä. IAS 19 -tappiot laskivat ydinpääomien määrää. Katsauskauden lopussa Tuotto-osuuksia oli ydinpääomissa 2,5 miljardia euroa.

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 42,6 miljardia euroa (41,8), eli 1,9 prosenttia suurempi kuin viime vuoden lopussa. Yritysvastuiden ja vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot pysyivät käytännössä ennallaan.

**Kokonaisriski 31.3.2016,
yhteensä 42,6 mrd.€
(muutos vuoden alusta 1,9 %)**

Oman pääoman ehtoisin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6,5 miljardia euroa.

OP Ryhmä on lokakuussa 2015 saanut EKP:lta luvan käsitellä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset riskipainotettuina erinä aiemman käytännön mukaisesti. Vakuutusyhtiösijoituksiin sovellettava menetelmä johtaa noin 280 prosentin riskipainoon.

Finanssivalvonta päätti maaliskuussa 2016 edelleen olla asettamatta pankeille syklistä vähentävää lisäpääomavaatimusta, mutta jatkoi valmisteluja asuntolainojen riskipainojen korottamiseksi, millä Finanssivalvonnan mukaan pyritään varautumaan kasvaneeseen järjestelmäriskiin. Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain.

Tulevissa säännöksissä on mukana velkaantumisastetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 7,4 prosenttia katsauskauden lopun luvuilla laskettuna säännösluonnosten mukaisen minimitasen ollessa 3 prosenttia.

Vahinko- ja henkivakuutus

Vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset muuttuivat vuoden 2016 alussa. Vakuutussektorin Solvenssi II -säännösmuutoksilla pyritään parantamaan vakuutusyhtiöiden omien varojen laatua, parantamaan yhtiöiden omaa riskienhallintaa, lisäämään pääomavaateen riskiperusteisuutta ja yhtenäistämään vakuutussektorin vakavaraisuussäännöksiä Euroopassa.

Solvenssi II	Vahinkovakuutus*		Henkivakuutus	
	31.3. 2016	31.12. 2015	31.3. 2016	31.12. 2015
Omat varat, milj. € **	1 184	1 177	1 360	1 419
Pääomavaade, milj. €**	712	714	748	692
Solvenssi-suhde,% (ilman siirtymäsäännös)	144	146	132	149
Solvenssi-suhde,% (siirtymäsäännös huomioiden)	166	165	182	205

* Vahinkovakuutus sisältää OVY Vakuutus Oy:n
** siirtymäsäännökset huomioiden.

Euroopan keskuspankin (EKP) valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. EKP on asettanut OP Ryhmälle luottolaitoslain mukaisen harkinnanvaraisen lisäpääomavaatimuksen osana valvojan arvioon (SREP) liittyvää prosessia. Harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus on ydinpääomien vaatimukset huomioon ottaen 9,75 prosenttia ja O-SII-lisäpääomavaatimus huomioiden 11,75 prosenttia. OP Ryhmän vahva vakavaraisuusasetus ja korkea vakavaraisuustavoite huomioiden harkinnanvaraisella lisäpääomavaatimuksella ei ole käytännön vaikutusta OP Ryhmän vakavaraisuusasetukseen tai liiketoimintaan. OP Ryhmän tietojen mukaan EKP:n valvonnassa oleville pankeille on asetettu vastaava yhdenmukaiseen vakavaraisuuden kokonaisarvioon perustuva lisäpääomavaatimus.

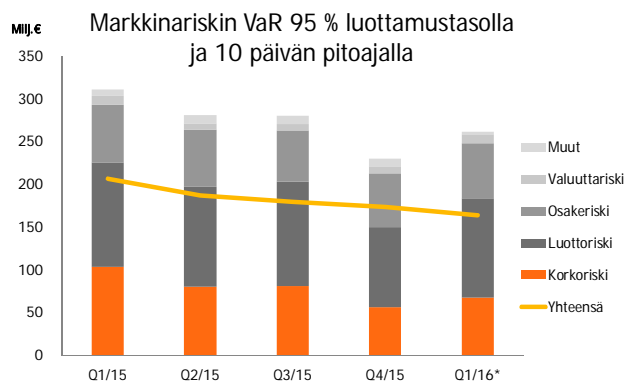
Riskiasema

OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinkantokyky on vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan edellytykset.

Vahva riskinkantokyky ja maltillinen tavoiteriskitaso auttoivat säilyttämään luottoriskiaseman vakaana.

OP Ryhmän rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana ryhmä laski liikkeelle pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 0,9 miljardin euron edestä. Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 164 miljoonaa euroa (174). Ryhmän markkinariskiä kuvaava VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likviditeettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

* Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomesta 31.12.2015 siirtynyt erityy tase mukana luvuissa

Ulkoistettujen palveluiden toimivuuteen liittyy edelleen riskiä. Viimeaikaiset terrori-iskut korostavat terrorismin rahoituksen estämisen menettelytapojen tehokkuudelle ja toiminnan valvonnalle asetettuja vaateita myös OP Ryhmässä.

Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskisiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus

eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuusperusteisten eläkejärjestelyiden nettovelan kasvu heikensi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 193 miljoonaa euroa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat luottoriski ja markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 2,3 miljardia euroa (2,1). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä saamia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Osuuspankit pyrkivät toiminnallaan aktiivisesti löytämään ratkaisuja asiakkaiden väliaikaisten maksuvaikeuksien ylittämiseksi. Arvonalentumisten määrä pysyi alhaisena ja oli 0,05 prosenttia (0,12) luotto- ja takauskannasta.

Luotto- ja takauskanta kasvoi katsauskaudella 0,5 miljardia euroa 78,3 miljardiin euroon. Henkilöasiakkaiden osuus luotto- ja takauskannasta oli 60 prosenttia (60). Henkilöasiakkaiden vastuiden kuudesta pääluokasta kahteen parhaimpaan luokkaan kuului 83 prosenttia (83) ja kahteen heikoimpaan luokkaan 3 (3) prosenttia vastuista. Yritysassiakkaiden (ml. asuntoyhteisöt) osuus luotto- ja takauskannasta oli 37 prosenttia (36). Yritysassiakkaiden vastuista parhaimpiin luottoluokkiin 1-5,5 luokiteltujen vastuiden osuus oli 58 prosenttia (59) ja kahden heikoimman luottoluokan vastuut olivat 444 miljoonaa euroa (441) eli 1,2 prosenttia (1,2).

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista. Asiakasriskejä kattavat pankkitoiminnan omat varat olivat 9,5 miljardia euroa (9,4).

Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorilla merkittävimmät toimialat vastuiden määrällä mitattuna olivat asuntojen vuokraus ja hallinta 21,4 prosenttia (21,9), muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta 11,5 prosenttia (11,7) sekä kauppa 9,5 prosenttia (9,6). Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 92 prosenttia oli asuntoyhteisöjen vastuista ja 16 prosenttia on julkisyhteisöjen takaamia.

Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli maaliskuun lopussa 209 miljoonaa euroa (215).

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa

ja pääomavaadetta nostava vaikutus. Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuusasema oli katsauskauden lopussa hieman vuoden vaihdetta alemmalla tasolla. Sijoitusten riskitaso (VaR 95 prosenttia, 1 kuukauden pitoaika) oli tarkastelukauden lopussa hieman edellistä vuodenvaihdetta korkeampi. Sijoitussalkun allokaatiota ei ole olennaisesti muutettu. Salkun duraatiota on maltillisesti kasvatettu vakuutusvelan korkoriskin suojaukseen liittyen. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu myös korkojohdannaisin.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoidon keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen elinajanodotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Henkivakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Henkivakuutuksen Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuusasema oli katsauskauden lopussa mm. pitkien korkojen laskun vuoksi vuodenvaihteen tasoa alempana. Sijoitusten riskitaso (VaR 95 prosenttia, 1 kuukauden pitoaika) oli hieman vuodenvaihdetta korkeampi. Katsauskaudella sijoitussalkun allokaatiota ei ole olennaisesti muutettu. Koko taseen korkoriskin suojausta on lisätty erityisesti Suomi-yhtiöstä tulleen vastuuvälän suojausastetta nostamalla. Kokonaisuutena korkoriski on vuodenvaihdetta korkeampi.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin sijoitusten määrän kasvusta huolimatta markkinariskit (VaR 95 prosenttia) laskivat katsauskaudella hieman allokaatiomuutosten seurauksena.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi ja muut varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta supistuisi maltillisesti.

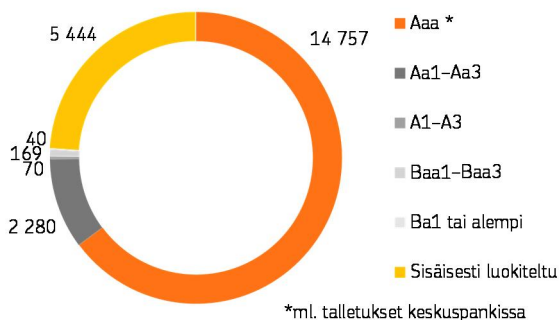
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR- suhdeluvulla. Siirtymäsäännösten mukaan LCR- suhdeluvun on oltava vähintään 70 prosenttia vuonna 2016 ja vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli maaliskuun lopussa 108 prosenttia.

Likviditeettireservi

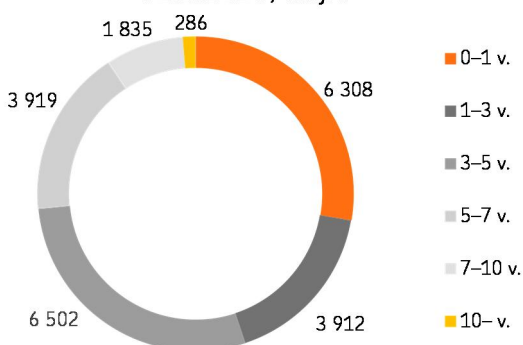
Mrd.€	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	5,1	8,5	-41
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	12,1	10,6	14
Vakuuskelpoiset yritysluotot	4,5	4,3	4
Yhteensä	21,5	23,4	-8
Ei vakuuskelpoiset saamiset	1,2	0,8	51
Likviditeettireservi markkina-arvoin	22,8	24,2	-6
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-1,4	-1,2	11
Likviditeettireservi vakuusarvoin	21,4	23,0	-7

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.3.2016, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.3.2016, milj.€

Luottoluokitukset

Luokituslaitos	Lyhyt varain-hankinta	Näkymä	Pitkä varain-hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Negatiivinen	AA-	Negatiivinen
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

OP Ryhmän tai OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Loppuvuoden näkymät

Maailman- ja euroalueen talouden kasvun ei arvioida merkittävästi vauhdittavan Suomen talouskasvua kuluvan vuoden aikana. Suomen talouden ennakoitu hento kasvu perustuu pitkälti kotimarkkinoiden vähäiseen pirstymiseen. Kasvusta huolimatta Suomen talouden ja Suomen finanssialan toimintaympäristön kokonaiskuva on vaisu. Todennäköisyys talouskasvun hidastumisesta on suurempi kuin sen kiihtymisestä. Epävarmuutta Suomen talouden kehitykseen luovat historiallisen matalien korkojen toimintaympäristö, Britannian mahdollinen irtaantuminen EU:sta ja muut EU:n rakenteita ja toimintatapoja haastavat uhat sekä Suomen talouden rakenteiden hidas uudistuminen.

Edelleen madaltunut ja osin jo negatiiviseksi painunut markkinakorkotaso rasittaa pankkien korkokatteita ja heikentää vakuutusyhteisöjen sijoitustuottoja. Matala korkotaso tukee toisaalta asiakkaiden luotonhoitokykyä, mikä on pitänyt arvonalentumisten määrän vähäisenä pitkään jatkuneesta hitaasta talouskasvusta huolimatta. Heikko talouskasvu, finanssialan digitalisaatiosta ja asiakaskäyttäytymisen muutoksesta johtuva toimialamurros sekä kiristytvä säätely korostavat toiminnan tehokkuuden ja kannattavuuden sekä vahvan vakavaraisuuden merkitystä.

OP Ryhmän vuoden 2016 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan samantasoisesti kuin vuonna 2015. Tulosarvion merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät epäsuotuisiin korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin. Myös saamisten arvonalentumisten kehitykseen liittyy epävarmuutta.

Kaikki tässä osavuosisikatsauksessa esitetyt ennusteet ja arvot perustuvat tämän hetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

OP Ryhmään kuuluvien yhtiöiden nimiä on vaihdettu OP-alkuisiksi 4.4.2016 voimaan tulleilla muutoksilla:

- Pohjola Pankki Oyj:n uusi nimi on OP Yrityspankki Oyj
- Pohjola Vakuutus Oy:n uusi nimi on OP Vakuutus Oy

- Pohjola Varainhoito Oy:n uusi nimi on OP Varainhoito Oy
- Pohjola Kiinteistösijoitus Oy:n uusi nimi on OP Kiinteistösijoitus Oy
- Pohjola Asset Management Execution Services Oy:n uusi nimi on OP Asset Management Execution Services Oy

Myös Baltiassa sijaitsevien pankkitoiminnan yhtiöiden nimet tullaan kevään 2016 aikana muuttamaan OP-alkuisiksi.

Omasairaala Oy:n nimi vaihdetaan Pohjola Terveys Oy:ksi Tampereen sairaalan avaamisen yhteydessä elokuussa 2016.

Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

Milj. €	Tuotot	Kulut	Muut erät *)	Tulos ennen veroja 1–3/2016	Tulos ennen veroja 1–3/2015	Muutos, %
Pankkitoiminta	473	269	-53	151	192	-21,1
Vahinkovakuutus	136	77	0	59	66	-11,3
Varallisuudenhoito	102	28	0	75	93	-19,4
Muu toiminta	120	121	0	-1	-28	-95,9
Eliminoinnit	-111	-118	-6	0	-3	
Yhteensä	719	377	-59	284	320	-11,3

*) Muissa erissä esitetty palautukset omistaja-asiakkaille ja OP-bonusasiakkaille sekä arvonalentumiset saamisista.

Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja oli 151 miljoonaa euroa (192). Tuotot pienenevät 8,6 prosenttia kaupankäynnin nettotuottojen laskun johdosta. Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 6,3 prosenttia ja talletuskanta 10,3 prosenttia. Nostettujen uusien asuntoluottojen määrä kasvoi vertailukaudesta 7,5 prosenttia ja yritysluottojen määrä 26,6 prosenttia.
- Arvon alentumisten määrä, 10 miljoonaa euroa (22), oli 0,05 prosenttia (0,12) luotto- ja takauskannasta.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015	Muutos, %	1-12/2015
Tuotot				
Korkokate	279	272	2,5	1 108
Palkkiotuotot, netto	202	184	10,1	663
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	-15	51		120
Liiketoiminnan muut tuotot	7	11	-31,0	36
Tuotot yhteensä	473	517	-8,6	1 927
Kulut				
Henkilöstökulut	120	123	-2,9	472
Muut hallintokulut	98	90	8,1	370
Liiketoiminnan muut kulut	52	50	3,3	194
Kulut yhteensä	269	264	2,0	1 037
Arvon alentumiset saamisista	10	22	-51,7	77
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	42	40	5,3	171
Tulos ennen veroja	151	192	-21,1	642
Kulu-tuotto-suhde, %	56,9	51,0		53,8
Milj. €				
Nostetut asuntoluotot	1 488	1 385	7,5	6 577
Nostetut yritysluotot	1 655	1 308	26,6	6 631
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	2 622	2 646	-0,9	12 149
Mrd. €				
Luottokanta				
Asuntoluotot	35,5	34,1	4,2	35,3
Yritysten luotot	18,5	17,3	7,3	18,5
Muut luotot	21,8	20,0	8,9	21,5
Luottokanta yhteensä	75,8	71,3	6,3	75,2
Takauskanta	2,5	2,8	-11,2	2,6
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	36,2	30,3	19,5	34,7
Sijoitustalletukset	17,4	18,3	-4,9	17,2
Talletukset yhteensä	53,6	48,6	10,3	51,9

Markkinaosuus, %**	29.2.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Luottokannasta	34,8	34,4	0,4*	34,9
Talletuskannasta	37,1	36,2	0,9*	37,1

* suhdeluvun muutos

** Ilman rahoitus- ja vakuutuslaitosten luottoja ja talletuksia

Luottokannan kasvu jatkui Suomen heikosta talouskasvusta huolimatta. Luottokanta kasvoi vuodessa 6,3 prosenttia ja tammi-maaliskuussa 0,8 prosenttia. Nostettujen uusien

asuntoluottojen määrä kasvoi vertailukaudesta 7,5 prosenttia ja yritysluottojen 26,6 prosenttia.

Talletuskanta kasvoi vuodessa 10,3 prosenttia ja vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 3,2 prosenttia. Sijoitustalletusten määrä jatkoi laskuaan alhaisen korkotason ja määräaikaistalletusten laskeneiden marginaalien johdosta. Maksuliiketalletusten määrä kasvoi vuodessa 19,5 prosenttia.

Ryhmän markkinaosuus asuntoluotoissa kasvoi vuodessa 0,6 prosenttiyksikköä ja oli helmikuun lopussa 38,7 prosenttia. Yritysluottojen markkinaosuus kasvoi samalla ajanjaksolla 1,3 prosenttiyksikköä 37,2 prosenttiin (35,9). Markkinaosuus euromääräisestä talletuskannasta ilman rahoitus- ja vakuutuslaitoksia oli 37,1 prosenttia (36,2).

OP Ryhmän Kiinteistökeskusten välittämien asuntokauppojen määrä laski 0,9 prosenttia vertailukaudesta.

Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 151 miljoonaa euroa (192). Tuotot pienenevät 8,6 prosenttia ja kulut kasvoivat 2,0 prosenttia. Segmentin tuottojen pienentymiseen vaikuttivat ryhmän sisäisen toimintamallin muutos sekä johdannaisten negatiivisen CVA-arvostuksen kasvu. Tuottojen lasku vaikutti myös kulu–tuotto–suhteeseen, joka oli 56,9 prosenttiyksikköä (51,0). Arvon alentumisten määrä, 10 miljoonaa euroa (22), oli 0,05 prosenttia luotto- ja takauskannasta (0,12).

Ryhmän sisäistä toimintamallia on katsauskauden alusta muutettu siirtämällä Marketsin korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti Pankkitoiminta-segmentistä Muu toiminta -segmenttiin. Muutos vaikuttaa Pankkitoiminnan korkokatteeseen, palkkiotuottoihin sekä kaupankäynnin nettotuottoihin. Vertailukauden tietoja ei ole muutettu.

Korkokate kasvoi 279 miljoonaa euroon (272). Kasvuun vaikutti luottokannan kasvu, luottokannan keskimääräisen

marginaalitason nousu ja talletusvarainhankinnan kustannusten aleneminen.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot kasvoivat 18 miljoonaa euroa 202 miljoonaan euroon (184). Palkkiotuottojen kasvuun vaikutti ryhmän sisäisen toimintamallin muutos, jonka seurauksena palkkiotuottoihin tuloutui 21 miljoonaa euroa. Rahoitukseen liittyvät palkkiot pienenevät 3 miljoonaa euroa ja Varallisuudenhoitoon liittyvät palkkiot pienenevät 2 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutukseen liittyvät palkkiot säilyivät vertailukauden tasolla.

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä pienenevät 66 miljoonaa euroa. Kaupankäynnin nettotuotot jäivät 61 miljoonaa euroa vertailukaudesta pienemmiksi. Kaupankäynnin nettotuottoja pienensi korkojen muutoksista aiheutunut 20 miljoonan euron negatiivinen CVA-arvostus (-5). Tuotot osakkeista ja osuuksista pienenevät 7 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Ryhmän sisäisen toimintamallin muutoksen seurauksena käypään arvoon arvostettavien tase- ja johdannaiserien arvonmuutokset kohdistetaan osittain Muu toiminta-segmenttiin Pankkitoiminnan sijaan. Vertailukaudella näitä käyvän arvon muutoksia oli kirjattu Pankkitoimintaan 35 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia ja olivat 269 miljoonaa euroa (264). ICT-kulujen kasvu oli 7 miljoonaa euroa eli 16,7 prosenttia. ICT-kuluja kasvattivat voimakkaat panostukset kehittämiseen sekä volyymien kasvu.

Henkilöstökulut pienenevät 3 miljoonaa euroa ja olivat 120 miljoonaa euroa (123).

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja oli 59 miljoonaa euroa (66). Tulos ennen veroja käyvin arvoon oli 76 miljoonaa euroa (105).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3,2 prosenttia (5,1).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 88,6 prosenttia (87,2) ja operatiivinen liikekulusuhde 18,1 prosenttia (17,9). Yhdistetty kulusuhde oli 90,2 prosenttia (88,8).
- Sijoitustuotot käyvin arvoon olivat 1,7 prosenttia (2,6).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015	Muutos, %	1-12/2015
Vakuutusmaksutuotot	347	336	3,2	1396
Korvauskulut	-245	-233	5,0	-972
Liikekulut	-63	-60	4,5	-247
Aineettomien hyödykkeiden poisto-olkaisu	-5	-5	-0,3	-21
Vakuustekninen kate	34	38	-9,1	156
Sijoitustuotot- ja kulut	39	49	-20,4	164
Muut tuotot ja kulut	-14	-20	-29,5	-61
Tulos ennen veroja	59	66	-11,3	259
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	17	38	-54,4	-87
Tulos ennen veroja käyvin arvoon	76	105	-27,0	171
Yhdistetty kulusuhde, %	90,2	88,8		88,8
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	88,6	87,2		87,3
Operatiivinen vahinkosuhde, %	70,5	69,3		69,6
Operatiivinen liikekulusuhde, %	18,1	17,9		17,7
Operatiivinen riskisuhde, %	65,0	63,8		64,2
Operatiivinen toimintakulusuhde,%	23,6	23,4		23,1
Sijoitusten tuotto käyvin arvoon, %	1,7	2,6		2,3
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	160			158
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	-15	-9		-60
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin kohdistuviin varauksiin (run off -tulos)	20	18		32

* siirtymäsäännökset huomioiden.

Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvu jatkui. Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot jäivät vertailukautta pienemmäksi yleisen taloustilanteen jatkuessa haasteellisena. Vakuutusten myynti kasvoi hieman vertailukaudesta.

Maksutulon markkinaosuudella mitattuna OP Ryhmä on selvästi Suomen suurin vahinkovakuuttaja.

Etuasiakastalouksien määrä kasvoi katsauskaudella 6 000 taloudella 683 000:een, joista jo 76 prosenttia on keskittänyt myös pankkiasiointinsa OP Ryhmään.

Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä. Viime vuoden lopussa lanseerattujen vahinkoapu.op.fi-sivuston ja uuden OP-mobiilin vahinkoilmoituspalvelun käyttö on ollut runsasta. Henkilöasiakkaiden vahingoista jo lähes 70 % ilmoitetaan sähköisten kanavien kautta.

Terveys- ja hyvinvointipalveluiden laajentaminen valtakunnalliseksi etenee. Helsingissä toimivan Omasairaalan rinnalle avataan uusi sairaala Tampereelle elokuussa 2016.

Vuoden 2017 aikana avataan uudet sairaalat Ouluun ja Kuopioon.

Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 59 miljoonaa euroa (66). Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitusten nettotuotot laskivat 10 miljoonaa euroa. Tulos käyvin arvoon ennen veroja oli 76 miljoonaa euroa (105).

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 88,6 prosenttia (87,2). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusmaksutuotot Milj. €	1-3/2016	1-3/2015	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	186	174	7,1
Yritysassiakkaat	147	149	-1,2
Baltia	14	14	2,5
Yhteensä	347	336	3,2

Korvauskulut kasvoivat 5 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi–maaliskuussa kirjattiin 24 (17) uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 15 miljoonaa euroa (9). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli vertailukautta pienempi. Tammi–maaliskuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli 5 miljoonaa euroa (6). Maaliskuun lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 2,15 prosenttia. Vuoden 2015 lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 2,22 prosenttia. Diskonttokoron lasku kasvatti korvauskuluja 13 miljoonaa euroa (17). Diskonttokoron muutos heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 3,9 prosenttiyksikköä (4,9).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 20 miljoonaa euroa (18). Operatiivinen vahinkosuhte oli 70,5 prosenttia (69,3). Operatiivinen riskisuhte ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 65,0 prosenttia (63,8).

Liikekulut kasvoivat 4,5 prosenttia myynti- ja kannanhoito-palkkioiden kasvun johdosta ja olivat 3 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 18,1 prosenttia (17,9). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 23,6 prosenttia (23,4).

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1–3/16		1–3/15	
	Kate milj. €	CR, %	Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	29	84,4	29	83,3
Yritysassiakkaat	11	92,3	14	90,5
Baltia	-1	106	0	101,7
Yhteensä	40	88,6	43	87,2

Sijoitustoiminta

Sijoitusten tuotot käyvin arvoin olivat 56 miljoonaa euroa (91) eli 1,7 prosenttia (2,6). Sijoitustoiminnan tuotto ensimmäisellä vuosineljänneksellä oli positiivinen korkojen ja yrityslainojen riskipreemioiden laskun johdosta. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 39 miljoonaa euroa (49).

Sijoituskannan jakauma

%	31.3.2016	31.12.2015
Joukkolainat ja korkorahastot	75,7	76,6
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,8	0,8
Osakkeet	6,8	6,7
Pääomasijoitukset	3,2	3,4
Kiinteistöt	9,9	9,9
Rahamarkkinat	3,6	2,5
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli maaliskuun lopussa 3 775 miljoonaa euroa (3 687). Korkosalkun luottoluokitusjakauma oli hyvä. Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 92 prosenttia (93) ja 64 prosenttia (63) sijoituksista oli vähintään A– luokitetuissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 5,9 vuotta (5,7) ja duraatio 5,5 vuotta (5,2).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,79 prosenttia (1,77).

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja oli 75 miljoonaa euroa (93). Tulos käyvin arvoin ennen veroja laski 28 prosenttia ja oli 98 miljoonaa euroa (136).
- Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot ja segmentin nettopalkkiotuotot laskivat vertailukaudesta.
- Sijoitustuotot käyvin arvoin olivat 1,7 prosenttia (2,4).
- Hallinnoitavien varojen bruttomäärä pysyi samalla tasolla kuin vuosi sitten, mutta pieneni vuodenvaihteesta 1,9 prosenttia ja oli maaliskuun lopussa 67,2 miljardia euroa.

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015	Muutos, %	1-12/2015
Nettopalkkiotuotot				
Rahastoista ja omaisuudenhoidosta	46	50	-9,0	188
Henkivakuutuksesta	51	48	5,5	171
Kulut	47	43	8,5	163
josta kertyneet asiakasbonukset	6	5	10,9	23
Nettopalkkiotuotot yhteensä	50	55	-10,0	196
Henkivakuutuksen riskiliikkeen nettotuotot	6	6	-7,6	21
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot	42	59	-28,7	98
Muut tuotot	5	0		5
Henkilöstökulut	8	9	-5,6	32
Muut kulut	19	19	0,0	76
Tulos ennen veroja	75	93	-19,4	213
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	24	44		-54
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	98	136	-27,9	159
Mrd. €	31.3.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Hallinnoitavat varat (brutto)				
Sijoitusrahastot	20,7	19,4	7,0	21,7
Instituutioasiakkaat	23,2	24,7	-6,1	23,5
Private Banking	15,0	14,4	4,5	14,6
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	8,3	8,6	-3,1	8,7
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	67,2	67,0	0,3	68,5
Milj. €				
Nettomyynti				
Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaat	-81	289	-127,9	666
Private Banking -asiakkaat	39	121	-68,1	469
Instituutioasiakkaat	-115	-150	-23,4	-187
Nettomyynti yhteensä	-157	260	-160,4	948
Markkinaosuus, %	31.3.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Sijoitusrahastoista	21,6	20,2	1,4*	22,2

* Suhdeluvun muutos

Sijoitusmarkkinoiden kasvanut epävarmuus heikensi varallisuudenhoidon tuotteiden kysyntää katsauskaudella. Nettomyynti pieneni vertailukaudesta ja oli -157 miljoonaa euroa (260).

Hallinnoitavien varojen bruttomäärä pieneni katsauskaudella 1,9 prosenttia laskeneen nettomyyntiin ja osakemarkkinoiden negatiivisen arvonkehityksen vuoksi. Hallinnoitavat varat olivat 67,2 miljardia euroa (68,5) ja ne sisältävät 11 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja.

Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden määrä pieneni katsauskaudella 6 300:lla (kasvoi 11 000) ja oli maaliskuun lopussa 748 000.

Lasku johtui pääosin yleisten talusnäkymien ja sijoitusmarkkinoiden epävarmuuden vaikutuksesta asiakaskäyttämiseen.

OP-Rahastojen riskikorjattu tuotto säilyi katsauskaudella hyvänä. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,1 (3,2).

Katsauskaudella jatkettiin varallisuudenhoidon sähköisen myynnin ja asioinnin kehittämistä. Sijoitusrahastojen merkinnöistä 39 prosenttia (38) tehtiin sähköisissä kanavissa.

Varallisuudenhoidon tulos

Tulos ennen veroja pieniä 75 miljoonaan euroon (93). Tulos käyvin arvoihin oli 98 miljoonaa euroa (136).

Nettopalkkiotuotot pienenevät 10,0 prosenttia vertailukaudesta ja olivat 50 miljoonaa euroa (55). Nettopalkkiotuotot olivat 0,28 prosenttia (0,36) hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tuotto (ilman Suomi-yhtiöistä 2015 siirtynyt ns. eriytettyä tasetta) käyvin arvoihin oli 1,7 prosenttia (2,4). Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten tulosta ja laskuperustekorkokulua olivat 44 miljoonaa euroa (58).

Kulut olivat 1 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudesta. Varallisuudenhoidon kulu–tuotto–suhde heikkeni tuottojen laskun vuoksi ja oli 46,5 prosenttia (42,5). Kulut olivat 0,16 prosenttia (0,15) hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset (ilman eriytettyä tasetta) olivat katsauskauden lopussa 483 miljoonaa euroa (404). Korkotäydennyksistä 39 miljoonaa euroa (52) oli lyhytaikaisia, 12 kuukauden ajaksi tehtyjä korkotäydennyksiä.

Henkivakuutuksen sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta, vastuuvulkaa suojaavia korkojohdannaisia ja eriytettyä tasetta oli 4 089 miljoonaa euroa (4 032). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 94 prosenttia (96). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 5,0 (4,7).

Sijoituskannan jakauma

%	31.3.2016	31.12.2015
Joukkolainat ja korkorahastot	77,2	76,2
Vaihtoehtoiset sijoitukset	5,2	5,7
Osakkeet ja osakerahastot	4,6	5,1
Kiinteistöt	6,5	6,6
Rahamarkkinat	6,5	6,4
Yhteensä	100	100,0

Henkivakuutuksen eriytetyn taseen sijoitustoiminnan tuotto

Henkivakuutukseen siirtyi 31.12.2015 Suomi-yhtiön yksilöllinen henkivakuutuskanta. Kannasta on muodostettu kannanluovutuksen yhteydessä eriytetty tase, jolla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

Eriytetyn kannan katteena olevan sijoitusomaisuuden määrä oli katsauskauden lopussa 1 275 miljoonaa euroa. Sijoituksista 77 prosenttia oli joukkolainoissa ja korkorahastoissa, 4 prosenttia vaihtoehtoisissa sijoituksissa, 5 prosenttia osakkeissa ja osakerahastoissa, 6 prosenttia kiinteistöissä ja 8 prosenttia rahamarkkinasijoituksissa. Sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvoihin oli 1,1 prosenttia.

Muu toiminta

Muun toiminnan avainlukuja

Milj. €	1–3/2016	1–3/2015	Muutos, %	1–12/2015
Korkokate	-8	-9	-18,5	-52
Kaupankäynnin nettotuotot	25	-4		0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	9	-30,5	89
Muut tuotot	96	124	-22,5	501
Kulut	121	147	-17,7	551
Tulos ennen veroja	-1	-28	-95,9	-13
Mrd. €	31.3.2016	31.3.2015	Muutos, %	31.12.2015
Saamiset luottolaitoksilta	11	10	8,8	11
Sijoitusomaisuus	18	14	33,3	16
Velat luottolaitoksille	6	5	20,3	4
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18	17	2,4	18

Tulos

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -1 miljoonaa euroa (-28). Tulosta paransivat kaupankäynnin nettotuottojen kasvaminen ja kulujen supistuminen. Nettopalkkiotuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot supistuivat vertailukaudesta.

Muun toiminnan korkokate oli -8 miljoonaa euroa (-9). OP Ryhmän senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen keskimarginaali oli maaliskuun lopussa 38 korkopistettä (39).

Ryhmän sisäistä toimintamallia on katsauskauden alusta muutettu siirtämällä mm. korko- ja valuuttatradings sekä joukkovelkakirjalainakaupankäynti Pankkitoiminta-segmentistä Muu toiminta -segmenttiin. Muutos kasvatti Muu toiminta -segmentin kaupankäynnin nettotuottoja arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuottojen kasvettua.

Muut tuotot supistuivat 96 miljoonaan euroon palkkiokulujen kasvettua ja olivat 28 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudella.

Muun toiminnan kulut supistuivat 26 miljoonaa euroa ja olivat 121 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut supistuivat 6 miljoonaa euroa 47 miljoonaan euroon. Vertailukaudella kuluja kasvattivat keskusyhteisökonsernin uudelleenorganisointiin liittyvät kertaluonteiset kuluerät, yhteensä 5 miljoonaa euroa. ICT-kulut supistuivat 12 miljoonaa euroa 34 miljoonaan euroon. Vertailukaudella muita kuluja kasvatti Vallilan toimitilojen uudelleenrakentamiseen liittyvät kertaluonteiset kuluerät.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään katsauskauden lopussa yhteensä 177 osuuspankkia (178) konserniyhtiöineen, OP Osuuskunta -konserni ja OVY Vakuutus Oy. Katsauskaudella osuuspankkien määrää pienensi Östra Korsholms Andelsbankin sulautuminen Vasa Andelsbankiin. Sulautuminen rekisteröitiin 29.2.2016.

Enon Osuuspankki, Ilomantsin Osuuspankki, Kiihtelysvaaran Osuuspankki ja Tuupovaaran Osuuspankki ovat laatineet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Enon Osuuspankki, Kiihtelysvaaran Osuuspankki ja Tuupovaaran Osuuspankki sulautuvat Ilomantsin Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Ilomantsin Osuuspankki muuttaisi toiminimensä Vaara-Karjalan Osuuspankiksi. Sulautumissuunnitelma on hyväksytty jokaisen sulautumiseen osallistuvan osuuspankin edustajistossa 12.4.2016. Sulautumisen suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.12.2016.

Puolangan Osuuspankki ja Suomussalmen Osuuspankki ovat laatineet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Puolangan Osuuspankki sulautuu Suomussalmen Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Suomussalmen Osuuspankki muuttaisi toiminimensä Ylä-Kainuun Osuuspankiksi. Sulautumissuunnitelma on hyväksytty kummankin sulautumiseen osallistuvan osuuspankin edustajistossa 13.4.2016. Sulautumisen suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.12.2016.

Keitelelen Osuuspankki ja Pielaveden Osuuspankki ovat aiemmin hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Keitelelen Osuuspankki sulautuu Pielaveden Osuuspankkiin. Samalla Pielaveden Osuuspankin toiminimi muutetaan Nilakan Seudun Osuuspankiksi. Sulautumisen suunniteltu rekisteröintiajankohta on vuoden 2016 aikana.

Helsingin OP Pankki Oy on muuttanut yhtiömuotoaan osuuspankiksi 1.4.2016 voimaan tulleella yhtiömuodon muutoksella. Pankin uusi toiminimi on Helsingin Seudun Osuuspankki (OP Helsinki). Yhtiömuodon muutoksen myötä omistaja-asiakkuus OP Ryhmässä on mahdollista kaikkialla Suomessa. OP Helsinki kuuluu tytäryhteisönä OP Ryhmän keskusyhteisökonserniin. Keskusyhteisöllä on jatkossakin merkittävä rooli uuden pankin pääomittamisessa, minkä vuoksi OP Helsingin sääntöjen mukaan OP Osuuskunnalla on määräysvalta OP Helsingistä.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 207 henkilöä (12 130). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 150 (12 174). OP Ryhmä jatkoi panostustaan digitaalisen liiketoiminnan ja asiakaskokemuksen kehittämiseksi ja lisäsi henkilöstön määrää näissä toiminnoissa alkuvuodesta.

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 66 henkilöä (54). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,8 vuotta (61,4).

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettua kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettua henkilöstörahosta.

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä on vahvistettu vuosille 2014–2016. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2014–2016 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, ryhmän ydinvakavaraisuuden (CET1) ja keskittäjäasiakkaiden määrän kasvun. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät sekä johdon kannustinjärjestelmässä että OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisö (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 15.3.2016. Hallintoneuvostoon valittiin seuraavaksi erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet uudelleen kolmivuotiskaudeksi, joka päättyy vuonna 2019: tuoteryhmäjohtaja Ola Eklund, yrittäjä Leif Enberg ja lehtori Mervi Väisänen.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi vuonna 2019 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi valittiin varatoimitusjohtaja Taija Jurmu, lehtori Marja-Liisa Kaakko ja dekaani Petri Sahlström.

Lisäksi hallintoneuvoston jäsenyydestä kesken kauden eroa pyytäneiden henkilöiden tilalle valittiin hallintoneuvostoon uusina jäseninä toimitusjohtaja Anne Harju (2016–2018), terveyskeskuslääkäri Terttu Hällfors (2016–2017), KHT-tilintarkastaja Katja Kuosa-Kaartti (2016–2018), toimitusjohtaja Timo Laine (2016–2017) ja toimitusjohtaja Olli Näsi (2016–2018). Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 34 jäsentä.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi puheenjohtajakseen professori Jaakko Pehkosen ja

varapuheenjohtajakseen lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Olli Tarkkasen.

Johtokunnan jäsenten enimmäismäärää nostettiin kahdeksasta jäsenestä yhdeksään jäseneen johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi Osuuskunnan kokouksen päättämällä muutoksella osuuskunnan sääntöihin. Muutoksen myötä henkilöstöjohtaja Outi Taivaisesta tulee johtokunnan varsinainen jäsen (aiemmin varajäsen).

OP Ryhmän tilintarkastajaksi valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa KHT-yhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP Osuuskunta tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä.

OP Ryhmän kehittämismenot olivat tammi–maaliskuussa 59 miljoonaa euroa (30). Nämä sisältävät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 36 miljoonaa euroa on aktivoitu.

OP Ryhmän tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1–3/2016	1–3/2015
Korkotuotot		587	644
Korkokulut		319	388
Korkokate ennen arvonalentumisia	3	267	256
Saamisten arvonalentumiset	4	11	21
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		257	234
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	5	142	169
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	6	91	104
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	7	183	199
Kaupankäynnin nettotuotot	8	15	24
Sijoitustoiminnan nettotuotot	9	9	19
Liiketoiminnan muut tuotot	10	10	12
Nettotuotot yhteensä		707	760
Henkilöstökulut		201	214
Muut hallintokulut		106	102
Liiketoiminnan muut kulut		70	82
Kulut yhteensä		377	399
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset		48	46
Osuus pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävien osakkuusyritysten tuloksesta		2	4
Kauden tulos ennen veroja		284	320
Tuloverot		54	63
Kauden tulos		229	257
Jakautuminen, milj. €			
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta		229	256
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		0	1
Yhteensä		229	257

OP Ryhmän laaja tuloslaskelma

Milj. €	1–3/2016	1–3/2015
Kauden tulos	229	257
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	-193	-175
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		
Käyvän arvon rahaston muutos		
Käypään arvoon arvostamisesta	55	152
Rahavirran suojauksesta	16	7
Muuntoerot	0	0
Tuloverot		
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	39	35
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		
Käypään arvoon arvostamisesta	-11	-30
Rahavirran suojauksesta	-3	-1
Kauden laaja tulos	132	245
Jakautuminen, milj. €		
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta	115	237
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta	17	7
Yhteensä	132	245

OP Ryhmän tase

Milj. €	Liite	31.3.2016	31.12.2015
Käteiset varat		5 042	8 581
Saamiset luottolaitoksilta		344	425
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		1 006	928
Johdannaissopimukset	13	5 979	5 696
Saamiset asiakkailta	15	75 825	75 192
Vahinkovakuutustoiminnan varat	16	4 302	4 067
Henkivakuutustoiminnan varat	17	13 533	13 858
Sijoitusomaisuus		14 360	12 423
Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset		93	93
Aineettomat hyödykkeet		1 410	1 395
Aineelliset hyödykkeet		838	843
Muut varat		1 395	1 526
Verosaamiset		170	118
Varat yhteensä		124 296	125 145
Velat luottolaitoksille		1 298	1 673
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat		1	0
Johdannaissopimukset		5 514	5 345
Velat asiakkaille		58 436	58 220
Vahinkovakuutustoiminnan velat	18	3 569	3 159
Henkivakuutustoiminnan velat	19	13 318	13 532
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	20	26 703	27 706
Varaukset ja muut velat		3 527	3 625
Verovelat		899	866
Lisäosuudet		104	106
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		1 545	1 590
Velat yhteensä		114 915	115 822
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osake- ja osuuspääoma		2 621	2 656
Osakepääoma		0	0
Jäsenosuudet		153	154
Tuotto-osuudet		2 468	2 502
Käyvän arvon rahasto	21	282	242
Muut rahastot		2 108	2 085
Kertyneet voittovarot		4 284	4 271
Määräysvallattomien osuus		86	70
Oma pääoma yhteensä		9 381	9 324
Velat ja oma pääoma yhteensä		124 296	125 145

OP Ryhmän oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto**	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	1 709	425	1 996	3 014	7 144	69	7 213
Tilikauden laaja tulos	-	121	-	116	237	7	245
Kauden tulos	-	-	-	256	256	1	257
Muut laajan tuloksen erät	-	121	-	-140	-18	6	-12
Osuuspääoman lisäys	285	-	-	-	285	-	285
Rahastosiirrot	-	-	220	-220	-	-	-
Voitonjako	-	-	-	-19	-19	-	-19
Muut	-	-	-	-2	-2	-10	-12
Oma pääoma 31.3.2015	1 993	546	2 216	2 889	7 645	66	7 711

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto**	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016	2 656	242	2 085	4 271	9 254	70	9 324
Tilikauden laaja tulos	-	40	-	75	115	17	132
Kauden tulos	-	-	-	229	229	0	229
Muut laajan tuloksen erät	-	40	-	-154	-114	17	-97
Osuuspääoman lisäys	-35	-	-	-	-35	-	-35
Rahastosiirrot	-	-	23	-23	-	-	-
Voitonjako	-	-	-	-38	-38	-	-38
Muut	-	-	-	-2	-2	-1	-3
Oma pääoma 31.3.2016	2 621	282	2 107	4 284	9 295	86	9 381

** Liite 21

OP Ryhmän rahavirtalaskelma

Milj. €	1–3/2016	1–3/2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	229	257
Oikaisut kauden tulokseen	1 349	298
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 560	-2 762
Saamiset luottolaitoksilta	89	83
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	-278	166
Johdannaispimukset	2	-35
Saamiset asiakkailta	-630	-710
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-220	-319
Henkivakuutustoiminnan varat	211	-382
Sijoitusomaisuus	-1 783	-1 078
Muut varat	49	-487
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-1 564	1 817
Velat luottolaitoksille	-374	331
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-3
Johdannaispimukset	-7	46
Velat asiakkaille	216	265
Vahinkovakuutustoiminnan velat	142	104
Henkivakuutustoiminnan velat	-1 148	303
Varaukset ja muut velat	-393	770
Maksetut tuloverot	-48	-36
Saadut osingot	29	33
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-2 563	-392
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-1	-
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	3	52
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	0	-
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-57	-55
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	10	1
B. Investointien rahavirta yhteensä	-45	-3
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-57	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	6 295	9 284
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-7 153	-8 840
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	403	2 278
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-440	-2 016
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	0	-2
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-951	704
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-3 559	309
Rahavarojen muutos yhteensä	-3 559	309
Rahavarat tilikauden alussa	8 708	4 176
Rahavarat tilikauden lopussa	5 148	4 485
Saadut korot	608	638
Maksetut korot	-463	-498
Rahavarat		
Käteiset varat*	5 051	4 373
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	97	111
Yhteensä	5 148	4 485

*Joista vahinkovakuutustoiminnan käteisiä varoja 9 miljoonaa euroa (6) ja henkivakuutustoiminnan käteisiä varoja 0 miljoonaa euroa (12).

OP Ryhmän segmenttiraportointi

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 19 % (18 %). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 % ja henkivakuutustoiminnassa 130 %. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Segmenttien tulos ja tase 1.1.–31.3.2016

Tuloslaskelma, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkotuotot	330	0	1	341	-86	587
Korkokulut	52	5	0	349	-86	319
Korkokate ennen arvonalentumisia	279	-5	1	-8	0	267
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-6	-4	1	9	0	0
Saamisten arvonalentumiset	10	0	-	0	0	11
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	268	-5	1	-8	0	257
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	152	-	0	-10	142
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	91	91
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	48	-	-48	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	202	-14	-	-21	15	183
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	43	-	-43	0
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	51	-	-51	0
Palkkiokulut	-	-	-47	-	47	0
Kaupankäynnin nettotuotot	-22	0	0	25	11	15
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	0	0	6	-4	9
Liiketoiminnan muut tuotot	6	2	3	117	-118	10
Henkilöstökulut	120	26	8	47	0	201
Muut hallintokulut	98	31	12	54	-89	106
Liiketoiminnan muut kulut	52	19	7	20	-29	70
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	42	-	0	-	6	48
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	0	0	0	0	2
Tulos ennen veroja	151	59	75	-1	0	284
Tuloverot						54
Kauden voitto						229

Tase 31.3.2016, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	108	0	-	4 935	-	5 042
Saamiset luottolaitoksilta	5 488	6	33	11 275	-16 457	344
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	89	-	0	923	-6	1 006
Johdannaissopimukset	574	-	-	5 868	-463	5 979
Saamiset asiakkailta	76 052	0	0	869	-1 097	75 825
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	4 664	0	-	-363	4 302
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	14 135	-	-603	13 533
Sijoitusomaisuus	6 366	16	1	18 309	-10 332	14 360
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	42	2	28	0	21	93
Aineettomat hyödykkeet	63	693	375	282	-3	1 410
Aineelliset hyödykkeet	489	46	17	299	-13	838
Muut varat	255	9	30	1 576	-476	1 395
Verosaamiset	66	7	13	57	28	170
Varat yhteensä	89 591	5 444	14 632	44 392	-29 763	124 296

Tase 31.3.2016, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Velat luottolaitoksille	10 474	-	-	6 106	-15 282	1 298
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	-	-	0	1	-	1
Johdannaissopimukset	255	-	-	5 765	-505	5 514
Velat asiakkaille	53 634	-	0	6 401	-1 599	58 436
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	3 578	-	-	-9	3 569
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	13 367	-	-48	13 318
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10 291	-	-	17 504	-1 092	26 703
Varaukset ja muut velat	1 838	80	36	2 063	-492	3 527
Verovelat	416	87	84	299	14	899
Osuuspääoma	254	-	-	5 857	-6 007	104
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	82	135	271	1 554	-497	1 545
Velat yhteensä	77 244	3 880	13 758	45 549	-25 517	114 915
Oma pääoma						9 381

Segmenttien tulos ja tase 1.1.–31.3.2015

Tuloslaskelma, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkotuotot	700	0	0	99	-156	644
Korkokulut	428	6	1	108	-155	388
Korkokate ennen arvonalentumisia	272	-6	-1	-9	-1	256
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-6	-5	0	10	0	0
Saamisten arvonalentumiset	22	-	-	0	0	21
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	250	-6	-1	-9	0	234
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	162	-	-1	8	169
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	0	-	104	104
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	65	-	-65	-
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	184	-12	-	4	24	199
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	43	-	-43	-
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	48	-	-48	-
Palkkiokulut	-	-	-43	-	43	-
Kaupankäynnin nettotuotot	39	-	0	-4	-12	24
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	-	0	9	-1	19
Liiketoiminnan muut tuotot	8	1	0	120	-117	12
Henkilöstökulut	123	30	9	52	0	214
Muut hallintokulut	90	30	11	63	-93	102
Liiketoiminnan muut kulut	50	18	9	31	-26	82
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	40	-	0	-	5	46
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	3	0	0	-	0	4
Tulos ennen veroja	192	66	93	-28	-3	320
Tuloverot						63
Kauden voitto						257

Tase 31.3.2015, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	121	0	-	4 234	-	4 355
Saamiset luottolaitoksilta	4 478	5	30	10 366	-14 399	480
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	546	-	-	-132	-11	403
Johdannaissopimukset	7 905	-	-	320	-495	7 731
Saamiset asiakkailta	71 984	-	0	533	-1 160	71 357
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	4 493	-	0	-364	4 129
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	13 146	-	-644	12 502
Sijoitusomaisuus	5 223	16	0	13 731	-8 454	10 516
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	38	2	28	-	0	68
Aineettomat hyödykkeet	64	702	366	203	-3	1 331
Aineelliset hyödykkeet	486	50	9	263	-13	795
Muut varat	1 225	8	45	1 532	-287	2 523
Verosaamiset	114	7	7	41	29	198
Varat yhteensä	92 184	5 283	13 631	31 093	-25 802	116 389

Tase 31.3.2015, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Velat luottolaitoksille	11 210	-	-	5 080	-14 184	2 106
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-	-	-	-	1
Johdannaissopimukset	6 866	-	-	337	-517	6 685
Velat asiakkaille	49 439	-	8	2 954	-972	51 429
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	3 381	-	-	-21	3 360
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	12 375	-	-37	12 338
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 954	-	-	17 088	-987	26 054
Varaukset ja muut velat	2 562	82	51	2 081	-302	4 474
Verovelat	449	120	95	346	6	1 016
Osuuspääoma	313	-	-	4 606	-4 750	169
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	69	50	91	1 058	-222	1 046
Velat yhteensä	80 862	3 633	12 619	33 551	-21 987	108 678
Oma pääoma						7 711

Liitetiedot

Liite 1. Laatumisperiaatteet

Osavuositarkastus 1.1.–31.3.2016 on laadittu IAS 34 -standardin (Osavuositarkastukset) ja konsernin vuoden 2015 tilinpäätöksessä esitettyjen laatumisperiaatteiden mukaan.

Osavuositarkastus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuositarkastuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Liite 2. OP Ryhmän tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1–3/2016	1–3/2015
Oman pääoman tuotto (ROE), %	9,9	14,0
Oman pääoman tuotto käyvin arvoon,%	5,7	13,3
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,74	0,92
Kulujen osuus tuotoista, %	52	51
Henkilöstö keskimäärin	12 150	12 220
josta kokoaikaisia	11 362	11 318
josta osa-aikaisia	788	902
Oman pääoman tuotto (ROE), %	<u>Tilikauden tulos</u>	<u>x 100</u>
	Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)	
Oman pääoman tuotto käyvin arvoon, %	<u>Tilikauden laaja tulos</u>	<u>x 100</u>
	Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	<u>Kauden tulos</u>	<u>x 100</u>
	Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)	
Omavaraisuusaste, %	<u>Oma pääoma</u>	<u>x 100</u>
	Taseen loppusumma	
Kulujen osuus tuotoista, %	<u>Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut</u>	<u>x 100</u>
	Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot ja -kulut, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta	
Ydinpääoma (CET1)*, %	<u>Ydinpääoma (CET1)</u>	<u>x 100</u>
	Kokonaisriski	
* Ydinpääoma (CET1) EU:n asetuksen 575/2013 artiklan 26 ja kokonaisriski artiklan 92 mukaisesti määriteltynä		
Tier 1 Vakavaraisuussuhde, %	<u>Ensisijainen pääoma (Tier 1)</u>	<u>x 100</u>
	Kokonaisriski	
Vakavaraisuussuhde, %	<u>Omat varat yhteensä</u>	<u>x 100</u>
	Kokonaisriski	
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	<u>Ryhmittymän omat varat yhteensä</u>	<u>x 100</u>
	Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	
Taloudellisen pääoman tuotto, %	<u>Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)</u>	<u>x 100</u>
	Keskimääräinen taloudellinen pääoma	

Vahinkovakuutus:

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhde + liikekulusuhde Riskisuhde + toimintakulusuhde	
Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset ja korvausten hoitokulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Liikekulusuhde, %	<u>Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde	Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhde + operatiivinen toimintakulusuhde	
Operatiivinen riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen vahinkosuhde, %	<u>Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen liikekulusuhde, %	<u>Liikekulut</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Toimintakulusuhde, %	<u>Liikekulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	<u>Liikekulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Vastuunkantokyky, %	<u>Vakavaraisuuspääoma</u> Vakuutusmaksutuotot	x 100
Solvenssisuhde, %*)	<u>Omat varat</u> Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100
*) Solvenssi II -ehdotuksen mukainen		
Henkivakuutus:		
Liikekustannussuhde, %	<u>Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut</u> Kuormitustulo	x 100

Liite 3. Korkokate

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Lainat ja saamiset	304	322
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	1	-1
Saamistodistukset	37	44
Johdannaiset (netto)		
Kaupankäynnin johdannaiset	32	21
Suojauslaskennan johdannaiset	17	15
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	1	1
Negatiiviset korot, netto	-5	-
Velat luottolaitoksille	-1	-1
Velat asiakkaille	-28	-40
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-77	-90
Huonomman etuoikeuden velat	-11	-9
Pääomalainat	-2	-2
Kaupankäynnin rahoitusvelat	0	0
Muut (netto)	0	-3
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	267	256
Suojaavat johdannaiset	-8	-4
Suojauskohteiden arvonmuutokset	8	3
Korkokate	267	256

Liite 4. Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Luotto- tai takaustappioiden poistetut saamiset	11	17
Palautukset poistetuista saamisista	-3	-3
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys	19	24
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys	-13	-17
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-3	1
Yhteensä	11	21

Liite 5. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Vakuutusmaksutuotot, netto		
Vakuutusmaksutulo	628	629
Jälleenvakuuttajien osuus	-21	-22
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-269	-281
Jälleenvakuuttajien osuus	9	10
Yhteensä	347	336
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto		
Maksetut korvaukset	214	209
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	-9
Korvausvastuun muutos	16	-3
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	15
Yhteensä	222	212
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot		
Koroista	11	11
Osingoista	11	10
Kiinteistöistä	1	1
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	15	8
Osakkeista ja osuuksista	1	31
Lainoista ja saamisista	-	-
Kiinteistöistä	0	-
Johdannaisista	3	-1
Arvostusvoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	-2	2
Osakkeista ja osuuksista	-1	-1
Lainoista ja saamisista	0	1
Kiinteistöistä	1	-1
Johdannaisista	-8	-6
Arvonalentumisista	-4	0
Muista	0	0
Yhteensä	28	56
Diskonnttauksen purkautuminen	-9	-10
Muut	-2	-2
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	142	169

Liite 6. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Vakuutusmaksutulo	245	376
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	-5
Yhteensä	241	371
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-387	-207
Korvausvastuun muutos	-3	-1
Jälleenvakuuttajien osuus	2	3
Vakuutusvelan muutos		
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-917	-806
Jälleenvakuuttajien osuus	0	4
Yhteensä	-1 306	-1 009
Muut	1 209	-168
Yhteensä	144	-805
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot		
Koroista	15	11
Osingoista	15	16
Kiinteistöistä	0	1
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	10	10
Osakkeista ja osuuksista	2	45
Lainoista ja saamisista	-	1
Johdannaisista	36	-25
Arvostusvoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	11	2
Lainoista ja saamisista	-1	0
Kiinteistöistä	1	0
Johdannaisista	115	85
Arvon alentumisista	-8	-4
Muista	0	0
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteina oleva omaisuus		
Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	-29	31
Arvostusvoitot ja -tappiot	-234	721
Muut	15	14
Yhteensä	-53	909
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	91	104

Liite 7. Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	52	52
Talletuksista	1	1
Maksuliikkeestä	62	60
Arvopapereiden välityksestä	3	7
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	2	3
Rahastoista	35	34
OmaisuuDENhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	21	24
Vakuutusten välityksestä	27	31
Takauksista	5	5
Muista	20	22
Palkkiotuotot yhteensä	227	239
Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	17	14
Arvopapereiden välityksestä	5	3
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	0	0
OmaisuuDENhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	4	5
Vakuutustoiminnasta	10	10
Muista	8	7
Palkkiokulut yhteensä	44	39
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	183	199

Liite 8. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-2	1
Osakkeista ja osuuksista	0	2
Johdannaisista	10	44
Arvonmuutokset		
Saamistodistuksista	4	0
Osakkeista ja osuuksista	-1	4
Johdannaisista	-5	-25
Osinkotuotot	0	0
Valuuttatoiminnan nettotuotot	9	-3
Yhteensä	15	24

Liite 9. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	4	4
Osakkeista ja osuuksista	2	7
Osinkotuotoista	2	7
Arvonalentumistappioista	0	0
Jaksotettuun hankintamenuon arvostettavista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	-2
Yhteensä	8	16
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotoista	11	11
Vastike- ja hoitokuluista	-9	-7
Arvonmuutoksista, myyntivoitoista ja -tappioista	-1	0
Muista	0	0
Yhteensä	0	3
Sijoitustoiminnan nettotuotot	9	19

Liite 10. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. €	1-3/2016	1-3/2015
Tuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja toimitiloista	3	4
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetun omaisuuden vuokratuotoista	1	1
Muut	6	6
Yhteensä	10	12

Liite 11. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Milj. €	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	Myytävissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Varat						
Käteiset varat	5 042	-	-	-	-	5 042
Saamiset luottolaitoksilta	344	-	-	-	-	344
Johdannaissopimukset	-	-	5 317	-	662	5 979
Saamiset asiakkailta	75 825	-	-	-	-	75 825
Vahinkovakuutustoiminnan varat	899	-	196	3 207	-	4 302
Henkivakuutustoiminnan varat	201	-	9 587	3 745	-	13 533
Saamistodistukset	-	105	937	13 168	-	14 210
Osakkeet ja osuudet	-	-	69	572	-	641
Muut rahoitusvarat	1 395	-	-	-	-	1 395
Rahoitusvarat	83 706	105	16 105	20 691	662	121 271
Muut kuin rahoitusinstrumentit						3 025
Yhteensä 31.3.2016	83 706	105	16 105	20 691	662	124 296
Yhteensä 31.12.2015	89 632	108	15 110	19 760	536	125 145

Milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat				
Velat luottolaitoksille	-	1 298	-	1 298
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1	-	-	1
Johdannaissopimukset	5 151	-	363	5 514
Velat asiakkaille	-	58 436	-	58 436
Vahinkovakuutustoiminnan velat	0	3 569	-	3 569
Henkivakuutustoiminnan velat	8 287	5 031	-	13 318
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	26 703	-	26 703
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	1 545	-	1 545
Muut rahoitusvelat	-	2 724	-	2 724
Rahoitusvelat	13 440	99 307	363	113 109
Muut kuin rahoitusvelat				1 806
Yhteensä 31.3.2016	13 440	99 307	363	114 915
Yhteensä 31.12.2015	13 683	101 786	352	115 822

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo maaliskuun lopussa oli 595 miljoonaa euroa (441) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenuoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 12. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.3.2016, milj.

€	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	495	498	14	1 006
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta*	6 614	2 681	22	9 318
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	11	5 790	178	5 979
Vahinkovakuutustoiminta	-	27	-	27
Henkivakuutustoiminta	-	121	-	121
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	12 069	1 382	288	13 739
Vahinkovakuutustoiminta	1 582	1 386	239	3 207
Henkivakuutustoiminta	1 825	1 477	443	3 745
Yhteensä	22 596	13 362	1 184	37 142

*Sisältää 8 257 miljoonaa euroa sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käypiä arvoja, joista 6 040 miljoonaa euroa on tasolla 1 ja 2 217 miljoonaa euroa tasolla 2.

Varojen käyvät arvot 31.12.2015, milj. €

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	616	291	21	928
Vahinkovakuutustoiminta	-	0	-	0
Henkivakuutustoiminta*	6 425	2 215	-	8 640
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	2	5 518	176	5 696
Vahinkovakuutustoiminta	0	9	-	9
Henkivakuutustoiminta	0	57	-	58
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	9 757	1 746	294	11 796
Vahinkovakuutustoiminta	1 563	1 397	252	3 212
Henkivakuutustoiminta	2 401	1 891	460	4 751
Yhteensä	20 763	13 124	1 203	35 090

*Sisältää 8 640 miljoonaa euroa sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käypiä arvoja, joista 6 425 miljoonaa euroa on tasolla 1 ja 2 215 miljoonaa euroa tasolla 2.

Velkojen käyvät arvot 31.3.2016,

milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	-	1	-	1
Henkivakuutustoiminta*	5 902	2 385	-	8 287
Johdannaispimukset				
Pankkitoiminta	31	5 347	136	5 514
Vahinkovakuutustoiminta	-	0	-	0
Henkivakuutustoiminta	0	0	-	0
Yhteensä	5 934	7 733	136	13 802

Velkojen käyvät arvot 31.12.2015,

milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Henkivakuutustoiminta*	6 444	2 222	-	8 666
Johdannaispimukset				
Pankkitoiminta	35	5 175	135	5 345
Vahinkovakuutustoiminta	0	4	-	4
Henkivakuutustoiminta	-	20	-	20
Yhteensä	6 480	7 421	135	14 035

*Sisältää sijoitussidonnaisten vakuutusten ja sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velkojen käyvät arvot.

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatason 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiessä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja varten

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatason 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten-, valtioiden- ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Johdannais-sopimukset		Myytävissä olevat		Varat yhteensä
	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta*	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta*	
Avaava tase 1.1.2016	21	22	176	-	294	686	1 199
Tuloslaskelman nettotuotot	-7	-	2	-	0	-6	-12
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	0	-7	-8
Hankinnat	-	-	-	-	-	29	29
Myynnit	-	-	-	-	0	-19	-19
Siirrot tasoon 3	-	-	-	-	9	-	9
Siirrot tasosta 3	-	-	-	-	-14	-	-14
Päätävä tase 31.3.2016	14	22	178	-	288	682	1 184

*Avaavat taseet muutettu salkun luokittelun takia ja Otso Infrastruktuuri I Ky:n konserniin yhdistelyn takia.

Rahoitusvelat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Johdannais-sopimukset		Velat yhteensä
	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	
Avaava tase 1.1.2016	-	-	135	-	135
Tuloslaskelman nettotuotot	-	-	1	-	1
Päätävä tase 31.3.2016	-	-	136	-	136

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.3.2016

Milj. €	Korkokate tai Kaupan-käynnin netto-tuotot		Sijoitustoiminnan netto-tuotot	Vahinko-vakuutus-toiminnan netto-tuotot	Henki-vakuutus-toiminnan netto-tuotot	Laaja tuloslaskelma / Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-7	-	0	-6	-	-14	
Realisoitumattomat nettotuotot	1	0	-1	-6	-8	-14	
Nettotuotot tilikaudelta	-7	0	-2	-12	-8	-28	

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaisopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2016 aikana.

Liite 13. Johdannaissopimukset

31.3.2016, milj. €	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	44 643	75 986	55 011	175 641	5 233	4 618
Keskusvastapuoli- selvitettävät	7 469	28 368	23 930	59 768	1 238	1 395
Valuuttajohdannaiset	26 935	10 511	5 712	43 157	1 403	1 493
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	193	6	-	199	12	0
Luottojohdannaiset	19	188	66	274	11	9
Muut johdannaiset	374	471	2	847	78	54
Johdannaiset yhteensä	72 164	87 163	60 791	220 118	6 738	6 174

31.12.2015, milj. €	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	38 498	83 365	58 255	180 119	4 408	3 977
Keskusvastapuoli- selvitettävät	7 712	26 807	24 664	59 183	890	863
Valuuttajohdannaiset	30 956	9 766	6 706	47 428	1 528	1 479
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	282	6	-	288	15	-
Luottojohdannaiset	15	126	82	223	10	13
Muut johdannaiset	185	722	14	921	83	61
Johdannaiset yhteensä	69 936	93 985	65 057	228 979	6 043	5 530

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseesta.

Liite 14. Rahoitusvarat- ja velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

31.3.2016, milj. €	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	7 193	-1 214	5 979	-3 536	-897	1 546
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	121	-	121	0	-	120
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	27	-	27	-	-	27
Johdannaiset yhteensä	7 340	-1 214	6 126	-3 536	-897	1 693

Rahoitusvelat

31.3.2016, milj. €	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 891	-1 377	5 514	-3 536	-1 174	803
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	0	-	0	-20	-	-20
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	0	-	0	-3	-	-2
Johdannaiset yhteensä	6 892	-1 377	5 515	-3 559	-1 174	782

Rahoitusvarat

31.12.2015, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 567	-870	5 696	-3 389	-1 030	1 277
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	58	-	58	-20	-	37
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	9	-	9	-3	-	6
Johdannaiset yhteensä	6 633	-870	5 763	-3 412	-1 030	1 321

Rahoitusvelat

31.12.2015, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 185	-840	5 345	-3 389	-1 061	895
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	20	-	20	-20	-	0
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	4	-	4	-3	-	1
Johdannaiset yhteensä	6 209	-840	5 369	-3 412	-1 061	896

*ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -151 (22) miljoonaa euroa.

**Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

***OP Ryhmän käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaisvastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

OP Ryhmä siirtyi helmikuussa 2013 EMIR-asetuksen (Regulation (EU) No 648/2012) mukaiseen keskusvastapuoliselvitykseen. Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing Housen kanssa. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

OP Ryhmän ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, OP Ryhmän omaa tai Finanssialan Keskusliiton johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

Saamiskanta						
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis-kohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	Tasearvo
31.3.2016						
Saamiset						
Saamiset luottolaitoksilta	346	-	346	-	1	344
Saamiset asiakkailta	74 562	619	75 181	446	53	74 682
josta pankkitakaussaamiset	6	16	22	17	1	4
Rahoitusleasing	1 143	-	1 143	-	-	1 143
Yhteensä	76 050	619	76 669	446	54	76 169
Saamiset sektoreittain						
Yritykset	25 936	465	26 401	364	31	26 006
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	991	0	991	0	2	990
Kotitaloudet	47 776	147	47 924	78	21	47 825
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	671	7	677	4	1	673
Julkisyhteisöt	675	-	675	-	0	675
Yhteensä	76 050	619	76 669	446	54	76 169

Saamiskanta						
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis-kohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	Tasearvo
31.12.2015						
Saamiset						
Saamiset luottolaitoksilta	426	-	426	-	1	426
Saamiset asiakkailta	73 903	620	74 523	441	56	74 082
josta pankkitakaussaamiset	6	17	23	18	0	5
Rahoitusleasing	1 166	-	1 166	-	-	1 166
Yhteensä	75 495	620	76 115	441	57	75 674
Saamiset sektoreittain						
Yritykset	25 491	471	25 961	358	32	25 603
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 124	0	1 124	0	2	1 124
Kotitaloudet	47 528	143	47 671	79	22	47 592
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	665	6	671	4	1	668
Julkisyhteisöt	688	-	688	-	0	688
Yhteensä	75 495	620	76 115	441	57	75 674

Ongelmasaamiset 31.3.2016, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non- performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset		Saamiset kohtaiset arvonalentu miset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
			luotto- laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	luotto- laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)		
Yli 90 pv. erääntyneet saamiset		615	615		240	375
Todennäköisesti maksamatta jäävät		468	468		159	309
Lainanhoitajoustot	1 410	228	1 638		47	1 591
Yhteensä	1 410	1 311	2 721		446	2 275

Ongelmasaamiset 31.12.2015, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non- performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset		Saamiset kohtaiset arvonalentu miset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
			luotto- laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	luotto- laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)		
Yli 90 pv. erääntyneet saamiset		543	543		223	319
Todennäköisesti maksamatta jäävät		499	499		175	325
Lainanhoitajoustot	1 310	191	1 501		43	1 458
Yhteensä	1 310	1 233	2 543		441	2 102

Tunnusluku, %	31.3.2016	31.12.2015
Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	16,4 %	17,3 %

Yli 90 päivää erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) omaavat sopimukset. Lainanhoitajoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk.

Liite 16. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	32	23
Osakkeet ja osuudet	411	480
Kiinteistöt	169	170
Saamistodistukset	2 599	2 548
Johdannaissopimukset	27	9
Muut osuudet	197	185
Yhteensä	3 435	3 414
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	31	33
Muut		
Ensivakuutustoiminta	606	436
Jälleenvakuutustoiminta	126	106
Rahat ja pankkisaamiset	9	5
Muut saamiset	95	73
Yhteensä	867	653
Vahinkovakuutustoiminnan varat	4 302	4 067

Liite 17. Henkivakuutustoiminnan varat

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	54	78
Osakkeet ja osuudet	1 043	1 222
Kiinteistöt	148	146
Saamistodistukset	3 764	3 529
Johdannaissopimukset	121	58
Yhteensä	5 129	5 033
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset		
Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset	8 257	8 640
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	63	66
Muut		
Ensivakuutustoiminta	4	5
Jälleenvakuutustoiminta	81	81
Rahat ja pankkisaamiset	-	33
Yhteensä	147	185
Henkivakuutustoiminnan varat	13 533	13 858

Liite 18. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Korvausvastuu		
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 402	1 386
Muu korvausvastuu	980	970
Korkotäydennys*	30	0
Yhteensä	2 412	2 357
Vakuutusmaksuvastuu	830	560
Muut velat	328	242
Yhteensä	3 569	3 159

*Vakuutusvelan suojien arvo.

Liite 19. Henkivakuutustoiminnan velat

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	8 029	7 194
Sijoitussopimukset	258	1 473
Vakuutusvelka	4 879	4 788
Muut velat	153	79
Yhteensä	13 318	13 532

Vakuutusvelan korkotäydennykset olivat katsauskauden lopussa 397 miljoonaa euroa (401). Yhden prosenttiyksikön nousu korkotasossa pienentää vakuutusvelan arvoa 334 miljoonaa euroa (280). Edellä mainitut luvut eivät sisällä Keskinäisestä Henkivakuutusyhtiö Suomesta 31.12.2015 siirtynyttä vakuutusvelkaa, joka kuuluu OP-Henkivakuutuksen muusta taseesta eriytettyyn taseeseen.

Liite 20. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Joukkovelkakirjalainat	11 767	12 164
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	9 092	9 003
Sijoitustodistukset, yritystodistukset ja ecp:t	5 845	6 539
Yhteensä	26 703	27 706

Liite 21. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Milj. €	Myytävissä olevat rahoitusvarat				Yhteensä
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet ja rahastot	Rahavirran suojaus		
Avaava tase 1.1.2015	139	206	80	425	
Käyvän arvon muutokset	98	109	16	223	
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-10	-55	-	-64	
Tuloslaskelmaan siirretyt arvon- alennukset	-	2	-	2	
Siirrot korkokatteeseen	-	-	-9	-9	
Laskennalliset verot	-18	-11	-1	-30	
Päättävä tase 31.3.2015	210	251	86	546	

Milj. €	Myytävissä olevat rahoitusvarat				Yhteensä
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet ja rahastot	Rahavirran suojaus		
Avaava tase 1.1.2016	31	142	69	242	
Käyvän arvon muutokset	83	-27	26	82	
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-13	-16	-	-29	
Tuloslaskelmaan siirretyt arvon- alennukset	-	8	-	8	
Siirrot korkokatteeseen	-	-	-10	-10	
Laskennalliset verot	-14	7	-3	-10	
Päättävä tase 31.3.2016	87	114	82	282	

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 353 miljoonaa euroa (302) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 70 miljoonaa euroa (60). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 237 miljoonaa euroa (245) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 46 miljoonaa euroa (21).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 22. Luottolaitosvakavaraisuus

Luottolaitosvakavaraisuus on esitetty OP yhteenliittymästä EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) (CRR) mukaisesti.

Omat varat, milj. €	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, eur
OP Ryhmän oma pääoma	9 381	9 324	57
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-113	-200	87
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-82	-69	-13
Lisäosuuspääomat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä, ja omiin pääomiin kuulumattomat osuuspääomat	104	143	-39
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	9 290	9 197	92
Aineettomat hyödykkeet	-535	-518	-18
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-88	-131	44
Ennakoitu voitonjako ja ed. tilikaudelta maksamaton voitonjako	-48	-66	18
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-309	-306	-3
Ydinpääoma (CET1)	8 309	8 176	134
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	121	141	-20
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	121	141	-20
Ensisijainen pääoma (T1)	8 430	8 316	114
Debentuurilainat	1 252	1 253	0
Toissijainen pääoma (T2)	1 252	1 253	0
Omat varat yhteensä	9 682	9 569	113

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 62 (69) miljoonaa euroa.

Lisäosuuspääomiin ja pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Niistä on luettu omiin varoihin maksimissaan 60 prosenttia 31.12.2012 liikkeessä olleesta määrästä.

Kokonaisriski, milj. €	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %
Luotto- ja vastapuoliriski	36 975	36 445	1
Standardimenetelmä (SA)	3 017	3 026	0
Valtio- ja keskuspankkivastuut	32	27	16
Luottolaitosvastuut	18	29	-39
Yritysvastuut	1 732	1 838	-6
Vähittäisvastuut	902	910	-1
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset *)	76	72	6
Muut**)	257	151	70
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	33 958	33 418	2
Luottolaitosvastuut	1 083	1 149	-6
Yritysvastuut	20 084	19 587	3
Vähittäisvastuut	4 061	3 976	2
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset *)	7 453	7 412	1
Muut	1 277	1 294	-1
Markkina- ja selvitysriski, standardimenetelmä	1 631	1 464	11
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	3 674	3 521	4
Muut riskit***)	332	394	-16
Yhteensä	42 612	41 824	2

*) Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,5 miljardia euroa OP ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

***) Muiden vastuiden riskipainosta 201 miljoonaa euroa (100) on laskennallisia verosaamia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

***) Vastuun arvonokaisu (CVA)

Suhdeluvut, %	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %-yksikköä
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,5	19,5	0,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	19,8	19,9	-0,1
Vakavaraisuussuhde	22,7	22,9	-0,2

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %-yksikköä
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,3	19,2	0,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	19,3	19,2	0,0
Vakavaraisuussuhde	22,2	22,2	0,0

Pääomavaatimus, milj. €	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %
Omat varat	9 682	9 569	1
Pääomavaatimus	5 331	4 394	21
Puskuri pääomavaatimukseen	4 351	5 175	-16

Pääomavaatimus muodostuu minimivaateesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 %, O-SII-pääomavaatimuksesta 2,0 % ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista. O-SII-pääomavaatimus tuli voimaan 1.1.2016 alkaen.

Velkaantuneisuus

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, %
Ensisijainen pääoma (T1)	8 430	8 316	1,4
Vastuut yhteensä	114 442	114 780	-0,3
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,4	7,2	0,1

Velkaantuneisuutta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään uusien säännösluonnosten mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia. Vähimmäisomavaraisuusaste on laskettu katsauskauden lopun luvuilla. Vähimmäisomavaraisuusasteen muutos on esitetty prosenttiyksikköinä.

Omat varat ja kokonaisriski sisältävät Yhteenliittymän jäseniksi 19.5.2015 siirtyneiden uusien jäsenpankkien vakavaraisuusluvut. Uusien jäsenpankkien vaikutus omiin varoihin oli 134 miljoonaa euroa (127) ja riskipainotettuihin eriin 488 miljoonaa euroa (481). Velkaantuneisuuden vastuisiin sisältyy 889 miljoonaa euroa (885) uusien jäsenpankkien vastuita.

Vähittäisvastuut rating-luokittain (AIRB)

Kaikki vähittäissaamiset

31.3.2016

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin*, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkiöasiakkaat yhteensä	47 942	85,8	0,8	15,0	3 609	7,5	139
A	30 258	85,9	0,0	13,5	456	1,5	1
B	10 155	85,6	0,1	15,9	477	4,7	2
C	3 765	84,7	0,5	19,0	557	14,8	4
D	2 076	81,4	2,3	19,9	713	34,4	9
E	1 326	78,4	20,9	20,1	1 046	78,9	54
F	362	-	100,0	24,3	360	99,2	68
Yritysasiakkaat yhteensä	1 546	71,4	3,6	23,2	452	29,3	25
2,5-5,5	514	70,9	0,3	14,8	36	7,0	0
6,0-7,0	620	70,4	1,2	26,3	147	23,7	2
7,5-8,5	240	74,2	4,9	28,6	98	40,8	3
9,0-10,0	118	74,0	28,3	27,7	80	67,4	9
11,0-12,0	53	-	100,0	33,5	91	173,2	11
Yhteensä	49 488	84,7	0,9	15,2	4 062	8,2	164

Kaikki vähittäissaamiset

31.12.2015

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin*, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkiöasiakkaat yhteensä	47 420	85,6	0,8	14,7	3 519	7,4	136
A	30 327	85,2	0,0	13,2	446	1,5	1
B	9 697	86,7	0,1	15,6	449	4,6	2
C	3 685	89,4	0,5	18,9	540	14,7	3
D	2 033	84,0	2,3	19,9	697	34,3	9
E	1 346	78,1	21,1	19,9	1 053	78,3	55
F	333	-	100,0	25,0	334	100,5	65
Yritysasiakkaat yhteensä	1 543	70,8	3,9	23,0	457	29,6	26
2,5-5,5	507	71,1	0,3	14,6	35	6,9	0
6,0-7,0	603	69,5	1,2	25,9	141	23,3	2
7,5-8,5	249	72,7	4,9	28,7	102	41,0	4
9,0-10,0	130	72,8	28,2	27,4	87	66,8	10
11,0-12,0	54	-	100,0	32,9	92	172,2	11
Yhteensä	48 963	84,4	0,9	14,9	3 976	8,1	162

* Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)

Luottoluokka	31.3.2016						
	Vastuu-arvo, (EAD) milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin*, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	1 051	92,2	0,0	43,9	151	14,4	0
2,5–5,5	17 449	74,7	0,2	44,5	7 156	41,0	17
6,0–7,0	6 543	72,2	1,3	44,2	5 712	87,3	36
7,5–8,5	4 424	71,6	4,5	44,3	5 531	125,0	88
9,0–10,0	812	56,9	22,3	43,9	1 534	188,9	80
11,0–12,0	736	57,3	100,0	45,2	0	0,0	333
Yhteensä	31 014	74,0	1,7	44,4	20 084	64,8	553

Luottoluokka	31.12.2015						
	Vastuu-arvo, (EAD) milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin*, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	1 042	91,6	0,0	44,7	152	14,6	0
2,5–5,5	16 922	70,8	0,2	44,5	7 035	41,6	17
6,0–7,0	6 269	71,3	1,3	44,3	5 491	87,6	35
7,5–8,5	4 299	70,3	4,5	44,4	5 369	124,9	86
9,0–10,0	819	58,9	22,8	44,0	1 541	188,0	82
11,0–12,0	745	58,5	100,0	45,2	0	0,0	337
Yhteensä	30 096	71,1	1,7	44,5	19 587	65,1	557

* Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 23. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	31.3.2016		31.12.2015	
	Henkivakuutus-toiminta	Vahinkovakuutus-toiminta	Henkivakuutus-toiminta	Vahinkovakuutus-toiminta
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 360	1 184	1 419	1 177
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)				
Markkinariski	679	431	665	472
Vakuutusriski	479	303	432	300
Vastapuoliriski	27	27	27	27
Operatiivinen riski	20	44	20	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-457	-93	-452	-129
Yhteensä	748	712	692	714
Puskuri SCR:ään	611	471	727	463
SCR-suhde, %	182 %	166 %	205 %	165 %

Solvensi II luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset. Omaan varallisuuteen vaikuttava tasoitusmäärä perustuu uuden sääntelyn mukaiseen arvioon. Vahinkovakuutustoiminnan luvut sisältävät myös OVY Vakuutuksen luvut.

**Liite 24. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta
annetun lain mukainen vakavaraisuus**

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015	Muutos, eur
OP Ryhmän omat pääomat	9 381	9 324	57
Osuuspääoma, pääomalainat, ikuiset lainat ja debenttuurilainat	1 488	1 547	-59
Muut omiin varoihin sisällyttömät toimialakohtaiset erät	-134	-70	-65
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 372	-1 356	-16
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot	550	728	-178
Suunniteltu voitonjako	-48	-66	18
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät*	-24	-57	32
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-283	-280	-3
Ryhmittymän omat varat yhteensä	9 557	9 769	-213
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade**	4 516	3 707	808
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade***	1 461	1 406	55
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	5 976	5 113	863
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 580	4 656	-1 076
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä) (%)	160	191	-31

* Eläkevastuun ylikate, Sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, Käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

** Riskipainotetut sitoumukset x 12,5 %.

*** Solvenssi II:n mukainen arvio SCR:sta.

Vertailuvuosi on esitetty Solvenssi II:n mukaan. Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset. Vakavaraisuuteen muutos on esitetty prosenttiyksikköinä.

Liite 25. Annetut vakuudet

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	1	5
Luotot (covered bondien vakuutena)	10 006	10 053
Muut	778	671
Muut annetut vakuudet		
Pantit *	3 555	3 969
Annetut vakuudet yhteensä	14 341	14 699
Vakuudelliset muut velat	481	507
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	9 092	9 003
Vakuudelliset velat yhteensä	9 573	9 510

* josta 2 000 miljoonaa euroa päivän sisäisen limitin vakuuksia.

Liite 26. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.3.2016	31.12.2015
Takaukset	808	764
Takuuvastuut	1 675	1 848
Pantit	0	1
Luottolupaukset	11 177	10 042
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	266	194
Muut	426	587
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	14 352	13 436

Liite 27. Lähipiiriliiketoimet

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2015 jälkeen.

OP Ryhmän tuloksen esittelee lehdistötilaisuudessa medialle pääjohtaja Reijo Karhinen 27.4.2016 klo 11.00 osoitteessa Gebhardinaukio 1, Vallila, Helsinki.

OP Yrityspankki Oyj julkaisee oman tilinpäätöstiedotteensa.

Taloudellinen informaatio 2016

Vuoden 2016 osavuosisikatsausten julkaisupäivät:

Osavuosisikatsaus 1.1.–30.6.2016	3.8.2016
Osavuosisikatsaus 1.1.–30.9.2016	2.11.2016

Helsingissä, 27.4.2016

OP Osuuskunta Johtokunta

Lisätiedot:

Pääjohtaja Reijo Karhinen, puh. 010 252 4500
Talousjohtaja Harri Luhtala, puh. 010 252 2433
Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

op.fi ja pohjola.fi